11. Spiritualitás és misszió az egyházban szakirányú továbbképzési szak

MINTATANTERV

Spiritualitás és misszió az egyházban szakirányú továbbképzési szak
Szakfelelős: Dr. habil Siba Balázs egyetemi docens, dékánhelyettes

Modulok	Tantárgy kódja	Tantárgy	Tantárgy-felelős	Félévenkénti kontaktórák / számonkérés/ kreditek			
				1.	2.	3.	4.
Alapozó ismeretek modul *30 kredit* (18 kredit elmélet / 12 kredit gyakorlat)	HT SPM01	Bibliai és teológiai alap	Zsengellér József Gyula	18/k/6			
	HT SPM02	Mozgalmak és egyének I.	Lányi Gábor	18/k/6			
	HT SPM03	Mozgalmak és egyének II.	Lányi Gábor			18/k/6	
	HT SPM04	Szövegolvasás I.	Kocsev Miklós		14/gyj/ 6		
	HT SPM05	Szövegolvasás II.	Kocsev Miklós				12/gyj/ 6
Személyes formálódás modul *48 kredit* (10 kredit elmélet / 38 kredit gyakorlat)	HT SPM06	Egyéni folyamat I.	Siba Balázs	20/gyj/ 5			
	HT SPM07	Egyéni folyamat II.	Siba Balázs		20/gyj/ 5		
	HT SPM08	Egyéni folyamat III.	Siba Balázs			20/gyj/ 5	
	HT SPM09	Egyéni folyamat IV.	Siba Balázs				20/gyj/ 5
	HT SPM010	Az imádság	Németh Dávid		20/k/4		
	HT SPM011	Lelki kísérés I.	Németh Dávid	20/k/6			
	HT SPM012	Lelki kísérés II.	Kocsev Miklós		20/gyj/ 6		
	HT SPM013	Lelki kísérés III.	Kocsev Miklós			20/gyj/ 6	
	HT SPM014	Lelki kísérés IV.	Kocsev Miklós				20/gyj/ 6
Missziói szemlélet és gyakorlat modul *12 kredit* (12 kredit elmélet / 0 kredit gyakorlat)	HT SPM015	Misszió és spiritualitás	Kocsev Miklós	20/k/6			
	HT SPM016	Gyülekezet-épülés és gyülekezeti élet	Kocsev Miklós			20/k/6	

Modulok	Tantárgy kódja	Tantárgy	Tantárgy-felelős	Félévenkénti kontaktórák / számonkérés/ kreditek			
				1.	**2.**	**3.**	**4.**
Mindennapok spiritualitása modul 22 kredit (6 kredit elmélet/ 16 kredit gyakorlat)	HT SPM017	Művészetek és spiritualitás I.	Papp Antette		20/k/6		
	HT SPM018	Művészetek és spiritualitás II.	Papp Antette				20/gyj/ 4
	HT SPM019	Munka, család és közélet I.	Lányi Gábor			18/gyj/ 6	
	HT SPM020	Munka, család és közélet II.	Lányi Gábor				20/gyj/ 6
Szakdolgozat 8 kredit	HT SPM021	Szakdolgozati konzultáció I.	Siba Balázs		2/gyj/4		
	HT SPM022	Szakdolgozati konzultáció II.	Siba Balázs				4/gyj/4
Záróvizsga (0 kredit)							
Kreditek összesen				**29**	**31**	**29**	**31**
Kontaktórák összesen				**96**	**96**	**96**	**96**

TANTÁRGYLEÍRÁSOK

Spiritualitás és misszió az egyházban szakirányú továbbképzési szak
2019/2020. tanév

<table>
<tr><th colspan="6">TH SPM01 BIBLIAI ÉS TEOLÓGIAI ALAPOK</th></tr>
<tr><td colspan="2">Tantárgy felelőse:
Prof. Dr. Zsengellér József Gyula Gyula</td><td>Féléves óraszám:

N: 18</td><td>Órarendi beosztás:
Ld. órarend</td><td colspan="2">Előtanulmányi kötelezettségek:
nincs</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tantárgy előadói:
Kovács Endre és
Zsengellér József</td><td></td><td></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Előadók fogadóórái:
előzetes egyeztetés alapján</td><td>Kredit:
6</td><td>Meghirdetés féléve:

tavaszi</td><td>Ajánlott félév:

I. félév</td><td>Értékelés módja:
Kollokvium</td></tr>
<tr><td colspan="2">Oktatás nyelve:
magyar</td><td>Tárgy besorolása:
kötelező</td><td></td><td></td><td>Értékelés módszere:
házi dolgozat és írásbeli vizsga és/vagy szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="6">A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:</td></tr>
<tr><td colspan="6">A tantárgy célja, hogy a hallgató úgy mások segítése, mint személyes megélése érdekében az evangéliumi útmutatásokat minél inkább megismerje és kövesse. A tárgy keretén belül a kulcsfontosságú bibliai és teológiai útmutatásokat a keresztény hit megélése - azaz a keresztény spiritualitás – szempontjából tekintjük át, melyben vezérfonalként az Apostoli hitvallást követjük.</td></tr>
<tr><td colspan="6">Évközi tanulmányi követelmények:</td></tr>
<tr><td colspan="6">1. A kontakt órákon történő részvétel,
2. 10 oldalas házi dolgozat az előadás egyik témaköréről, amely 2/3 részben az adott témakörben leadott tananyagra, 1/3 részben pedig a hallgató személyes reflexiójára épül (50%),
3. a félév végén írásbeli vizsga (50%).</td></tr>
<tr><td colspan="6">A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:</td></tr>
<tr><td colspan="6">E tárgy keretén belül a hallgatók korábbi tanulmányaiból már megismert bibliai tanításokat és az azokhoz kapcsolódó teológiai állításokat a keresztény spiritualitásra vonatkoztatjuk.
1. Bevezetés a lelkiségi teológiához
Hiszek: a részvétel teológiája, a felelősségvállalás és a kegyesség gyakorlása.
2. Egy Istenben: a létezés egy forrása, a személyes Atya, akinek az ember képmása.
3. Az Ő egyszülött Fiában: a Szentháromság teológia, mint a közösségi lét forrása.
4. Aki született …: A megtestesülés és a narratív teológia.
5. Szenvedett Poncius Pilátus alatt: a szenvedés és a helyettesítés teológiája.
6. Harmadnapon feltámadott a halottak közül: a remény, mely nem szégyenít meg.
7. Hiszek a Szentlélekben: a pünkösd Lelke, aki belülről kifelé hat.
8. Az egyetemes anyaszentegyház: a szentek közössége és holtak élő hite.
9. A bűnök bocsánata: Isten és önmagunk ismerete, és a megbékélés.</td></tr>
<tr><td colspan="6">Kötelező irodalom:</td></tr>
<tr><td colspan="6">Henry J. Nouwen: Nyújtsd kezed - A spirituális élet három mozdulata, Ursus Libris, 2007.
Theißen, G.: Az őskeresztyének élményvilága és magatartásformái, Bp. 2008.
Hans Walter Wolff: Az Ószövetség antropológiája, Harmat, 2003.</td></tr>
<tr><td colspan="6">Ajánlott irodalom:</td></tr>
<tr><td colspan="6">▪ Dietrich Bonhoeffer: Követés (Luther, 2007)
▪ Buber, Martin: Én és Te (ford. Bíró Dániel, Európa, 1991)
▪ Fekete Ágnes - Szűcs Ferenc: Összhang, Beszélgetések az Apostoli Hitvallásról (Kálvin, 2017)
▪ Nemes Ödön SJ.: Lelkiségteológia (Kiegészítette és jegyzetté formálta Thorday Attila, a Szegedi Hittudományi Főiskola tanára 2008)
▪ Pehm Antal: Bevezetés a spirituális teológiába (Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, 2006)
▪ Szűcs Ferenc: Hitvallás-ismeret (Károli Gáspár Református Egyetem, 2007)</td></tr>
</table>

- Vasady B.: A hit misztériuma, Sárospatak 1931.
- Barth, Károly, Kis dogmatika (ford. Pilder Mária, Országos Református Missziói munkaközösség, 1947, https://www.scribd.com/document/46330013/Barth-Karoly-Kis-dogmatika)
- Fee, Gordon, D.: God's Empowering Presence: The Holy Spirit in the Letters of Paul (Baker, 2009)
- Kálvin, János: Institúció (ford. Buzogány Dezső, 2014, https://www.scribd.com/document/293671595/Kalvin-Janos-Institutio-I-Konyv)
- Lewis, C. S.: Míg arcunk nem lesz (Harmat, 2005)
- Stott, John: Egy az Úr, egy a hit. Az evangéliumi mozgalom hitvallása (Harmat., 2002)
    - A Heidelbergi Káté, II. A második Helvét Hitvallás (Kálvin, 2012)
- A szembenállástól a közösségig, Evangélikus-római katolikus közös megemlékezés a reformációról 2017-ben (Luther, 2017)

Ajánlott irodalom angolul:

- Peterson, Eugene H.: Leap Over a Wall: Earthy Spirituality for Everyday Christians (HarperOne, 1998)
- Peterson, Eugene H.: A Long Obedience in the Same Direction: Discipleship in an Instant Society (IVP, **2000)**
- Peterson, Eugene H.: Under the Unpredictable Plant: An Exploration in Vocational Holiness (Eerdmans, 1994)
- Peterson, Eugene H.: The Jesus Way: A Conversation on the Ways That Jesus Is the Way (Eerdmans, 2011)
- Peterson, Eugene H.: Tell It Slant: A Conversation on the Language of Jesus in His Stories and Prayers (Eerdmans, 2012)
- Foster, Richard: Celebration of Disciplines (HarperCollins, 1978)
- Houston, James, M.: In Pursuit of Happiness: Finding Genuine Fulfillment in Life (Regent College Publishing, 2001)
- Peterson, Eugene, H.: Christ Plays in Ten Thousand Places (Eerdmans, 2008)
- Torrance, James, B.: Worship, Community and the Triune God of Grace (IVP, 1996)

TH SPM02 MOZGALMAK ÉS EGYÉNEK I.

Tantárgy felelőse: Dr. Lányi Gábor János	**Féléves óraszám:** N: 18	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** nincs	
Tantárgy előadói: Lányi Gábor és Kovács Endre				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** I. félév	**Értékelés módja:** Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** 2 házi dolgozat és/vagy szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A „Minket azért, akiket a bizonyságtevőknek ilyen fellegei vesznek körül …” (Zsid 12: 1) bátorítás szellemében olyan történelmi mozgalmakat tekintünk át, melyek a keresztény hit megélésében segítő perspektívát adhatnak. E mozgalmak képviselői a miénkéhez hasonló kihívásokkal néztek szembe, sok esetben hasonlóbbakkal, mint első látásra gondolnánk. A tárgy célja, hogy a hallgatóknak rálátást adjon olyan egyházi mozgalmak és egyének életére, amelyek és akik a hitet a történelem különféle szakaszaiban Krisztus-központúan - hitelesen - élték meg.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel a kontaktórákon.
- A félévben tárgyalt két témakörből egy-egy 7-oldalas házi dolgozat (2x50%).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hitben előttünk járók írásainak értékeléséhez az egyes mozgalmakat és képviselőiket saját közegükben és a

spiritualitás szemszögéből vesszük szemügyre.

1. Bevezetés a lelkiségtörténetbe
2. A sivatagi atyák és anyák
3. A keresztény misztika gyökerei
4. A kisázsiai egyházatyák
5. Az afrikai egyházatyák
6. A korai szerzetesség formái
7. A skolasztikus és a monasztikus teológia kettészakadása
8. A 12. századi szerzetesi megújulás, a ciszterciek
9. A ferencesek

Kötelező irodalom:

- Philip Sheldrake: A spiritualitás rövid története (Kálvin, 2008)
- Söveges Dávid: Fejezetek a lelkiség történetéből 1-2 (Bencés, 2007)

Ajánlott irodalom:

- Baán István: „A prófétai szellem támasztotta konfliktusok az első évezredben" (Bizáncon innen és túl, Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, 125-141, 2018)
- Baán István: „Az átistenülés a bizánci liturgiában" (Bizáncon innen és túl, Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, 327-340, 2018)
- Canlis, Julie: Calvin's Ladder: A Spiritual Theology of Ascent and Ascension (Eerdmans, 2010)
- Houston, James M. & Zimmermann, Jens (eds): Sources of the Christian Self: A Cultural History of Christian Identity (Eerdmans, 2018)
- Williams, Rowan: Wound of Knowledge: Christian Spirituality from the New Testament to St. John of the Cross (Cowley, 2003)
- Dupré, Louis and Saliers E. Don, in Collaboration with John Meyendorff (eds.): Christian Spirituality, Post-Reformation and Modern (III, Volume 18 of World Spirituality: An Encyclopedic History of the Religious Quest, CrossRoad, 1996)
- Leclercq, Jean, OSB.: The Love of Learning and the Desire for God, A Study of Monastic Culture (translated by Catharine Mishrahi, Fordham University Press, 1961)
- Louth, Andrew: The Origins of the Christian Mystical Tradition, From Plato to Denys (Clarendon Paperbacks, Oxford, 1981)
- McGinn, Bernard., M eyendorff, John., Leclercq, Jean (eds.): Christian Spirituality, Origins to the Twelfth Century (I, Volume 16 of World Spirituality: An Encyclopedic History of the Religious Quest, CrossRoad, 1996)
- Raitt, Jill., McGinn, Bernard., and Meyendorff, John (eds.): Christian Spirituality, High Middles Ages and Reformation (II, Volume 17 of World Spirituality: An Encyclopedic History of the Religious Quest, CrossRoad, 1996)

TH SPM03 MOZGALMAK ÉS EGYÉNEK II.

Tantárgy felelőse: Dr. Lányi Gábor János	**Féléves óraszám:** N: 18	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** nincs	
Tantárgy előadói: Kovács Endre				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** III. félév	**Értékelés módja:** Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** 2 házi dolgozat és/vagy szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A „Minket azért, akiket a bizonyságtevőknek ilyen fellegei vesznek körül …" (Zsid 12: 1) bátorítás szellemében olyan történelmi mozgalmakat tekintünk át, melyek a keresztény hit megélésében segítő perspektívát adhatnak. E mozgalmak képviselői a miénkéhez hasonló kihívásokkal néztek szembe, sok esetben hasonlóbbakkal, mint első látásra gondolnánk. A tárgy célja, hogy a hallgatóknak rálátást adjon olyan egyházi mozgalmak és egyének életére, amelyek és akik a hitet a történelem különféle szakaszaiban Krisztus-

központúan - hitelesen - élték meg.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel a kontaktórákon.
- A félévben tárgyalt két témakörből egy-egy 7-oldalas házi dolgozat (2x50%).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A hitben előttünk járók írásainak értékeléséhez az egyes mozgalmakat és képviselőiket saját közegükben és a spiritualitás szemszögéből, illetve a magyar protestantizmus összefüggéseiben vesszük szemügyre.

1. A devotio moderna
2. Reformáció I.: Luther spiritualitása
3. Reformáció II.: Kálvin spiritualitása
4. Karmeliták és jezsuiták
5. Pietisták és a puritánok
6. A nagy (új-angliai) ébredés, evangelikalizmus
7. A magyar ébredési mozgalmak
8. A pünkösdi és a karizmatikus mozgalmak, a harmadik hullám
9. Spiritualitás a 21. században: új szerzetesség, új ökumené

Kötelező irodalom

(a következő 3 cím közül bármelyik kettő)

- Dr. Boross Géza: Nem beszédben, hanem erőben (Harmat, Kálvin 2000)
- XVI. Benedek Pápa: Az egyházatyák (Szent István társulat, 2009)

Ajánlott irodalom:

- Friedenthal, Richard: Luther élete és kora (Gondolat, 1983)
- Chadwick, Owen: Reformáció (Osiris, 1998)
- Eugene H. Peterson: Working the Angles, The Shape of Pastoral Integrity (Wm. B. Eerdmans, 1987)
- Püskely Mária: Ezer év misztikájából (Szent Gellért Egyházi kiadó, 1990)
- Vanyó László: Az ókeresztény egyház irodalma, II. 4-8. század (Jel, 1999)
- Csepregi Z.: Magyar pietizmus 1700-1756. Bp, 2000.
- Wellmann, J.: A pietizmus, Bp. 2000.
- Ágoston I.: A magyarországi puritanizmus gyökerei, Bp. 1997.
- Kálvin: Institutio, III. könyv XX. rész
- Bodonhelyi J.: Az angol puritanizmus lelki élete és magyar hatásai, Debrecen 1942.
- Balogh J. (szerk.): Ama kegyelemnek mennyei harmatja. A 17. századi puritanizmus irodalmából, Kolozsvár 1995.
- Zoványi J.: Puritánus mozgalmak a magyar református egyházban, Bp. 1911.
- Incze G.: A magyar református imádság a XVI és a XVII. században, Debrecen 1931.
- Dienes D.: A református kegyesség jellemző vonásai a 18. században Magyarországon, Sárospatak 2002.
- Anne-Marie Kool: Az Úr csodásan működik I-III., Budapest, Harmat Kiadó, 1995.
- Sípos Ete Álmos: „Kérjétek az aratásnak Urát!" Forgács Gyula (1879-1941) a magyar református belmisszió úttörője, Budapest, Harmat Kiadó, 2008.

Ajánlott irodalom angolul:

- Jones, Cheslyn. Wainwright, Geoffrey and Yarnold, Edward. SJ, The Study of Spirituality (Oxford University Press, 1986)
- Howard, Evan. B.: The Brazos Introduction to Christian Spirituality (Brazos Press, 2008)
- Wakefield, Gordon, S.: The Westminster Dictionary of Christian Spirituality (The Westminster Press, 1983)

TH SPM04 SZÖVEGOLVASÁS I.

Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Kocsev Miklós	**Féléves óraszám:** N: 14	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** Mozgalmak és egyének I.	
Tantárgy előadói: Bernhardt Dóra Kovács Endre				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** őszi	**Ajánlott félév:** II. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** szemináriumi dolgozat és prezentáció, olvasónaplók

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék az egyetemes kereszténység lelkiségi irodalmának néhány manapság kevéssé ismert gyöngyszemét, és e klasszikusok olvasása által minél inkább otthonosan tudjanak tájékozódni az ó- és középkori lelkiségi írások világában.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt szemelvények elolvasása az egyes kontakt órák előtt
- Egy kötelező irodalomból választott forrásról 8-10 oldalas szemináriumi dolgozat írása, ebből egyoldalas rezümé készítése a csoporttársak számára, majd a dolgozat ismertetése kiselőadás formájában (ez adja az értékelés 60%-át)
- Aktív részvétel a kontakt órákon, melyeken a szemelvényeket feldolgozzuk. Ezt követően mindegyik szemelvényről 1-2 oldalas személyes olvasónapló írása (40%)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szemináriumokon a lelkiségi irodalom meghatározó műveit (mint a sivatagi atyák mondásai, Nüsszai Szent Gergely: Mózes élete, Hippo-i Szent Ágoston: Vallomások, Nursiai Szent Benedek: Regula, Clairvaux-i Szent Bernát: Az Isten szeretetéről szóló könyv, Assisi Szent Ferenc Virágoskertje) eredeti történelmi és életrajzi közegükben értelmezzük és az olvasóra gyakorolt hatásukat is megbecsüljük.
A megszerzendő ismeret a lelkiségi irodalom meghatározó műveinek a tartalma, a megszerzendő készség pedig a szerzőiktől való tanulás és az integráció képessége a mai keresztény hitélet és a szolgálat területén.

Kötelező irodalom - részletek az alábbi forrásokból:

A szent öregek könyve (Jel, 2010)
Hippo-i Szent Ágoston: Vallomások (Gondolat, 1987)
Nursiai Szent Benedek: Regula (https://bences.hu/cikk/regula.html)
Clairvaux-i Szent Bernát: Az Isten szeretetéről szóló könyv (http://www.ppek.hu/k181.htm)
Assisi Szent Ferenc Virágoskertje (Ferences Források, Agapé, 1999)

Ajánlott irodalom:

- Kis Filokália, a szívbeli imádság könyve (Filosz, 2004)
- Cesare Vaiani: Assisi Szent Ferenc útja (L'Harmattan, 2013)
- Schütz, Christian: A keresztény szellemiség lexikona (ford. Búzás József, Szent István társulat, 1993)
- Vanyó László: Ókeresztény írók lexikona (Szent István társulat, 2004)
- Baán István: „A Xanthopuloszok a tiszta imáról" (Bizáncon innen és túl, Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, 321-325, 2018)
- Peterson, Eugene H.: Eat this Book, A Conversation in the Art of Spiritual Reading (Eerdmans, 2009)
- Glen G. Scorgie: Dictionary of Christian Spirituality (Zondervan, 2011)
- Magill, Frank N. & McGreal, Ian P. (eds): Christian Spirituality, The Essential Guide to the Most Influential Spiritual Writings of the Christian Tradition (Harper & Row, 1988)

TH SPM05 SZÖVEGOLVASÁS II.

Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Kocsev Miklós	**Féléves óraszám:** N: 12	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** Mozgalmak és egyének I.	
Tantárgy előadói: Bernhardt Dóra, Kovács Endre				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** őszi	**Ajánlott félév:** IV. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** szemináriumi dolgozat és prezentáció, olvasónaplók

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék az egyetemes kereszténység lelkiségi irodalmának néhány manapság kevéssé ismert gyöngyszemét, és e klasszikusok olvasása által minél inkább otthonosan tudjanak tájékozódni a közép- és modernkori lelkiségi írások világában.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A kijelölt szemelvények elolvasása az egyes kontakt órák előtt
- Egy kötelező irodalomból választott forrásról 8-10 oldalas szemináriumi dolgozat írása, ebből egyoldalas rezümé készítése a csoporttársak számára, majd a dolgozat ismertetése kiselőadás formájában (ez adja az értékelés 60%-át)
- Aktív részvétel a kontakt órákon, melyeken a szemelvényeket feldolgozzuk. Ezt követően mindegyik szemelvényről 1-2 oldalas személyes olvasónapló írása (40%)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A szemináriumokon a lelkiségi irodalom meghatározó műveit (mint Kempis Tamás: Krisztus követése, Luther válogatott levelei, Lőrinc testvér: Isten jelenlétének gyakorlása, Jacob Spener: Pia desidera, Jonathan Edwards: Értekezés a vallási indulatokról és Henri Nouwen: A tékozló fiú hazatérése) eredeti történelmi és életrajzi közegükben értelmezzük és az olvasóra gyakorolt hatásukat is megbecsüljük.
A megszerzendő ismeret a lelkiségi irodalom meghatározó műveinek a tartalma, a megszerzendő készség pedig a szerzőiktől való tanulás és az integráció képessége a mai keresztény hitélet és a szolgálat területén.

Kötelező irodalom - részletek az alábbi forrásokból:

- Ráday Pál: Lelki hódolás, avagy az igaz keresztyénhez illő buzgó imádságok, Kassa, 1710.
- Jonathan Edwards: Értekezés a vallási indulatokról (Gondolat Kiadói Kör Kft. 2007)
- Csepregi Zoltán (szerk.): Luther válogatott művei 7, Levelek (Luther Kiadó, 2013)
- Kempis Tamás: Krisztus követése (ford. Pázmány Péter, PPEK 28)
- De Meester, Conrad: A Feltámadásról nevezett Lőrinc testvér, Írások és beszélgetések Isten jelenlétének gyakorlatáról (Sarutlan Karmelita Nővérek, 2005)
- Nouwen, Henri J. M.: A tékozló fiú hazatérése (Ursus Libris, 2001)
- Spener, Jacob: Pia Desideria, Istenfélő kívánságok (Primo, 1993)

Ajánlott irodalom:

- Balogh Judit: Ama kegyelemnek mennyei harmatja, A 17. századi magyar puritanizmus irodalmából (Harmat-Koinonia, 1995)
- Bonhoeffer, Dietrich: Közösségben (Harmat, 2013)
- Bunyan, John: Imádkozom Lélekkel és Értelemmel (ford. F. Nagy Piroska, Harmat, 1998)
- Foster, Richard. J.: Celebration of Discipline (Harper and Row, 1978/1988)
- Lane, Tony: A keresztyén gondolkodás rövid története (Harmat, 2001)
- Lewis Bayly - Medgyesi P. (ford): Praxsis pietatis, Bp. 1936.
- Szikszai Béni: Útitárs. Bibliai elmélkedések az év minden napjára. Harmat Kiadó, Budapest, 2015.
- Bonhoeffer, Dietrich: Börtönlevelek (Harmat, 2016)
- Nouwen, Henry J. M.: A sebzett gyógyító (Ursus Libris, 2006)
- Nouwen, Henry J. M. Itt és most (Ursus Libris, 2009)
- Nouwen, Henry J. M. Jézus nevében (Ursus Libris, 2011)

TH SPM06 EGYÉNI FOLYAMAT I.

Tantárgy felelőse: Dr. habil. Siba Balázs	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Dr. Varga Gyöngyi és Szabóné Dr. László Lilla				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 2	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** IV. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** beadandók és igazolások alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyéni folyamat célja, hogy a hallgatók a képzés teljes ideje alatt segítséget és támogatást kapjanak a személyes isten-kapcsolatuk ápolásához és elmélyítéséhez a mindennapi egyéni lelki élet folyamatában. Ehhez kíván a kontaktórák alkalmával megfelelő tapasztalatokat, módszertani segítséget és támogató közösséget nyújtani. Továbbá segíteni, hogy a képzés során megszerzett ismereteket a hallgató képes legyen mind egyéni, mind közösségi szinten a személyes átélés és a saját élmény egységében a mindennapi közösségeibe és szolgálati területeire integrálni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

Az első szemeszter fókuszában a Szentírás olvasásához kapcsolódó lelki utak, imamódok, gyakorlatok elsajátítása áll, elsősorban az ignáci Szentírás-elmélkedés, mivel a Szentírás egyéni spiritualitásunk, lelki fejlődésünk forrása. Ehhez kapcsolódva a hallgatók elsajátítják a lelki napló vezetésének módját, amelyben reflektív módon kísérhetik az Istennel, önmagukkal és az embertársakkal való kapcsolatuk lelki folyamatát. Továbbá a kurzus során a hallgatóknak feladatuk, hogy feltérképezzék egyéni lelki-szellemi örökségük illetve kegyességi tradícióik személyes és közösségi formáit.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Lelki napló vezetése
- Lelki szövegek és imádságok gyűjtése az egyéni istenkapcsolat ápolására
- Kiadott szakirodalom reflektív feldolgozása beadandó házidolgozat formájában (5 oldal)
- Egyéni lelki kísérői kapcsolat igazolása

Kötelező irodalom:

- Nouwen, Henri J. M.: A sebzett gyógyító. Lelkiszolgálat korunk társadalmában. Ursus Libris, Budapest, 2011.
- Rohr, Richard: Rejtett dolgok. A Szentírás mint spiritualitás. Ursus Libris, Budapest, 2010.
  Benner
- David G. Benner: Az önismeret ajándéka. Harmat Kiadó, Budapest, 2014.

Ajánlott irodalom:

- Beauchamp. Paul: A zsoltárok világa. Bencés Kiadó, Budapest, 2013.
- Bonhoeffer, Dietrich: Közösségben. Harmat Kiadó, Budapest, 2013.
- Chambers, Oswald: Krisztus mindenek felett. Evangáliumi Iratmisszió, (h.n.), (é.n.)
- Chapmann, Gary: Istenre hangolva. Harmat Kiadó, Budapest, 2008.
- Luther válogatott művei 5. (Szerk. Csepregi Zoltán): Bibliafordítás, vigasztalás, imádság. Luther Kiadó, Budapest, 2011.
- Miller, Donald: Kék mint a jazz. Cartaphilus Könyvkiadó, Budapest, 2009.
- Mustó Péter SJ: Csöndben születik az élet. A belső ima tapasztalatairól. Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, Budapest, 2014.
- Mustó Péter SJ: Megszereted ami a Tied, Jezsuita Kiadó, Budapest, 2016.
- Mustó Péter SJ; Hári Ildikó SSND: Ahol otthon vagy. Jezsuita Kiadó, Budapest, 2017.
- Plass, Adrian: Egy kegyes kétbalkezes naplója. Harmat Kiadó, Budapest, 2000.
- Plass, Adrian: Növekedésem kínjai. Harmat Kiadó, Budapest, 2004.
- Rick Warren: Céltudatos élet. KIA, Budapest, 2006.
- Sheldrake, Philip: A spiritualitás rövid története. Kálvin, Budapest, 2008.
- Spurgeon, C. H.: Isten ígéreteinek tárháza. Evangéliumi Kiadó, Budapest, 1988.
- Szent Ágoston: Vallomások., Szent István Társulat, Budapest

- Szikszai Béni: Útitárs. Bibliai elmélkedések az év minden napjára. Harmat Kiadó, Budapest, 2015.
- Whitney, Donald S.: Kereszténység és a lelki fegyelem. KIA, Budapest, 2000.
- Young, Wm. Paul: A viskó. Immánuel Alapítvány, (h.n.), 2009.
- Zink, Jörg: Szent erőforrás. Kálvin Kiadó, Budapest, 2010.

TH SPM07 EGYÉNI FOLYAMAT II.

Tantárgy felelőse: Dr. habil. Siba Balázs	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Dr. Varga Gyöngyi és Szabóné Dr. László Lilla				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 2	**Meghirdetés féléve:** őszi	**Ajánlott félév:** II. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** beadandók és igazolások alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyéni folyamat célja, hogy a hallgatók a képzés teljes ideje alatt segítséget és támogatást kapjanak a személyes isten-kapcsolatuk ápolásához és elmélyítéséhez a mindennapi egyéni lelki élet folyamatában. Ehhez kíván a kontaktórák alkalmával megfelelő tapasztalatokat, módszertani segítséget és támogató közösséget nyújtani. Továbbá segíteni, hogy a képzés során megszerzett ismereteket a hallgató képes legyen mind egyéni, mind közösségi szinten a személyes átélés és a saját élmény egységében a mindennapi közösségeibe és szolgálati területeire integrálni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A második szemeszter fókuszában a megosztás: a csoportban való építő megnyilatkozás készségének fejlesztése, a reflexiós képesség támogatása és erősítése áll. A hallgatók a csoporton belül triádokat alkotnak; ebben a keretben figyelnek oda egymásra és tudatosítják a közösség szerepét mint lehetőséget és kihívást a személyes lelki út folyamatában. Ezek a triádok keretet és teret teremtenek arra is, hogy a hallgatók a másik ember lelki kísérésének gyakorlatára is reflektálhassanak.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Lelki napló vezetése
- Lelki szövegek és imádságok gyűjtése a közösségi istenkapcsolat ápolására
- Kiadott szakirodalom reflektív feldolgozása beadandó házidolgozat formájában (5 oldal)
- Egyéni lelki kísérői kapcsolat igazolása

Kötelező irodalom:

- Bonhoeffer, Dietrich: Közösségben. Harmat Kiadó, Budapest, 2013.
- Loyolai Szent Ignác: Lelkigyakorlat. Szent István Társulat, Budapest 1986.

Ajánlott irodalom:

- Beauchamp. Paul: A zsoltárok világa. Bencés Kiadó, Budapest, 2013.
- Chambers, Oswald: Krisztus mindenek felett. Evangáliumi Iratmisszió, (h.n.), (é.n.)
- Chapmann, Gary: Istenre hangolva. Harmat Kiadó, Budapest, 2008.
- Luther válogatott művei 5. (Szerk. Csepregi Zoltán): Bibliafordítás, vigasztalás, imádság. Luther Kiadó, Budapest, 2011.
- Miller, Donald: Kék mint a jazz. Cartaphilus Könyvkiadó, Budapest, 2009.
- Mustó Péter SJ: Csöndben születik az élet. A belső ima tapasztalatairól. Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, Budapest, 2014.
- Mustó Péter SJ: Megszereted ami a Tied, Jezsuita Kiadó, Budapest, 2016.
- Mustó Péter SJ; Hári Ildikó SSND: Ahol otthon vagy. Jezsuita Kiadó, Budapest, 2017.
- Plass, Adrian: Egy kegyes kétbalkezes naplója. Harmat Kiadó, Budapest, 2000.
- Plass, Adrian: Növekedésem kínjai. Harmat Kiadó, Budapest, 2004.
- Rick Warren: Céltudatos élet. KIA, Budapest, 2006.
- Rohr, Richard: Emelkedő zuhanás. Az emberélet két felének lelkisége. Ursus Libris, Budapest, 2012.

- Sheldrake, Philip: A spiritualitás rövid története. Kálvin, Budapest, 2008.
- Spurgeon, C. H.: Isten ígéreteinek tárháza. Evangéliumi Kiadó, Budapest, 1988.
- Szent Ágoston: Vallomások., Szent István Társulat, Budapest
- Szikszai Béni: Útitárs. Bibliai elmélkedések az év minden napjára. Harmat Kiadó, Budapest, 2015.
- Whitney, Donald S.: Kereszténység és a lelki fegyelem. KIA, Budapest, 2000.
- Young, Wm. Paul: A viskó. Immánuel Alapítvány, (h.n.), 2009.
- Zink, Jörg: Szent erőforrás. Kálvin Kiadó, Budapest, 2010.

TH SPM08 EGYÉNI FOLYAMAT III.

Tantárgy felelőse: Dr. habil. Siba Balázs	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Dr. Varga Gyöngyi és Szabóné Dr. László Lilla				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 2	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** III. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** beadandók és igazolások alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyéni folyamat célja, hogy a hallgatók a képzés teljes ideje alatt segítséget és támogatást kapjanak a személyes isten-kapcsolatuk ápolásához és elmélyítéséhez a mindennapi egyéni lelki élet folyamatában. Ehhez kíván a kontaktórák alkalmával megfelelő tapasztalatokat, módszertani segítséget és támogató közösséget nyújtani. Továbbá segíteni, hogy a képzés során megszerzett ismereteket a hallgató képes legyen mind egyéni, mind közösségi szinten a személyes átélés és a saját élmény egységében a mindennapi közösségeibe és szolgálati területeire integrálni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A harmadik szemeszter fókuszában az Isten iránti hála és imádat kifejezésének, megélésének útjai, valamint az ő jelenlétében való tudatos elidőzés segítése áll. A hallgatók a képzés által szervezett elcsendesedést segítő hétvégék alkalmával elmélyülnek a spirituális önismeretben, a keresztény imaformák ismeretében és gyakorlatában. A lelki napló vezetése és a csoportban, közösségben történő megosztás alkalmain a folyamatra reflektálnak, illetve a mindezek nyomán előálló saját élményeket, tapasztalatokat, megszerzett készségeket integrálják az általuk kísért személyekkel történő lelki kapcsolatokba.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Beadandó házidolgozat az imádatról a képzés által szervezett csendeshétvégére és a kiadott szakirodalomra együttesen reflektálva.
- Lelki napló vezetése
- Egyéni lelki kísérői kapcsolat igazolása

Kötelező irodalom:

- Jálics Ferenc SJ: Szemlélődő lelkigyakorlat. Bevezetés a szemlélődő életmódba és a Jézus-imába. Jezsuita Kiadó, Budapest, 2014.
- Rohr, Richard: Minden egybetartozik. A kontemplatív ima ajándéka. Ursus Libris, Budapest, 2016.

Ajánlott irodalom:

- Beauchamp. Paul: A zsoltárok világa. Bencés Kiadó, Budapest, 2013.
- Chambers, Oswald: Krisztus mindenek felett. Evangáliumi Iratmisszió, (h.n.), (é.n.)
- Chapmann, Gary: Istenre hangolva. Harmat Kiadó, Budapest, 2008.
- Luther válogatott művei 5. (Szerk. Csepregi Zoltán): Bibliafordítás, vigasztalás, imádság. Luther Kiadó, Budapest, 2011.
- Miller, Donald: Kék mint a jazz. Cartaphilus Könyvkiadó, Budapest, 2009.
- Mustó Péter SJ: Csöndben születik az élet. A belső ima tapasztalatairól. Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, Budapest, 2014.
- Mustó Péter SJ: Megszereted ami a Tited, Jezsuita Kiadó, Budapest, 2016.

- Mustó Péter SJ; Hári Ildikó SSND: Ahol otthon vagy. Jezsuita Kiadó, Budapest, 2017.
- Plass, Adrian: Egy kegyes kétbalkezes naplója. Harmat Kiadó, Budapest, 2000.
- Plass, Adrian: Növekedésem kínjai. Harmat Kiadó, Budapest, 2004.
- Rick Warren: Céltudatos élet. KIA, Budapest, 2006.
- Sheldrake, Philip: A spiritualitás rövid története. Kálvin, Budapest, 2008.
- Siba Balázs: A lelkipásztor külső és belső elhívása in: Sepsi Enikő, Deres Kornélia, Czeglédy Anita, Szummer Csaba (szerk.) Nyelv, kultúra, identitás: A Károli Gáspár Református Egyetem 2015-ös évkönyve. 570 p. Budapest: L'Harmattan; Károli Gáspár Református Egyetem, 2016. pp. 175-189. (Studia Caroliensia)
- Siba Balázs-Siba-Rohn Hilda: Élettérkép - Az élettörténeti munka elmélete és gyakorlata. Kálvin Kiadó, 2013.
- Spurgeon, C. H.: Isten ígéreteinek tárháza. Evangéliumi Kiadó, Budapest, 1988.
- Szent Ágoston: Vallomások., Szent István Társulat, Budapest
- Szikszai Béni: Útitárs. Bibliai elmélkedések az év minden napjára. Harmat Kiadó, Budapest, 2015.
- Whitney, Donald S.: Kereszténység és a lelki fegyelem. KIA, Budapest, 2000.
- Young, Wm. Paul: A viskó. Immánuel Alapítvány, (h.n.), 2009.
- Zink, Jörg: Szent erőforrás. Kálvin Kiadó, Budapest, 2010.

TH SPM09 EGYÉNI FOLYAMAT IV.

Tantárgy felelőse: Dr. habil. Siba Balázs	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Dr. Varga Gyöngyi és Szabóné Dr. László Lilla				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 2	**Meghirdetés féléve:** őszi	**Ajánlott félév:** IV. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** beadandók és igazolások alapján

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Az egyéni folyamat célja, hogy a hallgatók a képzés teljes ideje alatt segítséget és támogatást kapjanak a személyes isten-kapcsolatuk ápolásához és elmélyítéséhez a mindennapi egyéni lelki élet folyamatában. Ehhez kíván a kontaktórák alkalmával megfelelő tapasztalatokat, módszertani segítséget és támogató közösséget nyújtani. Továbbá segíteni, hogy a képzés során megszerzett ismereteket a hallgató képes legyen mind egyéni, mind közösségi szinten a személyes átélés és a saját élmény egységében a mindennapi közösségeibe és szolgálati területeire integrálni.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A negyedik szemeszter fókuszában a közösségben megélt személyes hit folyamatos reflexiója, valamint a közösségépítés spirituális és szakmai készségeinek elsajátítása és elmélyítése áll. A hallgatóknak a képzés során - az önismereti munka révén - kialakultak a személyes szakmai súlypontjai, spirituális erősségei; tapasztalták a közösség támogató és formáló erejét. Ez a félév az egyéni és a csoportban megélt teljes lelki folyamatra való rálátást segíti, annak összegzését nyújtja, és a tapasztalatok továbbvitelében, azoknak a mindennapokban történő gyakorlati hasznosításában támogatja a hallgatókat.

Évközi tanulmányi követelmények:

- A képzésben átélt spirituális önismereti és közösségi folyamat tapasztalatainak a felhasználásával készített lelki csendhétvége tervének elkészítése és bemutatása a csoport számára
- Részvétel a képzés által szervezett nyári csendeshéten
- Lelki napló vezetése
- Egyéni lelki kísérői kapcsolat igazolása

Kötelező irodalom:

- Kiss Ulrich SJ: Szolgáló vezető. A tanuló vállalkozásban. Jezsuita kiadó, Budapest, 2017.
- Batta István: A spiritualitás újra–felfedezése a kálvinizmusban, doktori disszertáció, Selye János

Egyetem Református Teológiai Kar, Komárom, 2014.

Ajánlott irodalom:

- Beauchamp. Paul: A zsoltárok világa. Bencés Kiadó, Budapest, 2013.
- Chambers, Oswald: Krisztus mindenek felett. Evangéliumi Iratmisszió, (h.n.), (é.n.)
- Chapmann, Gary: Istenre hangolva. Harmat Kiadó, Budapest, 2008.
- Luther válogatott művei 5. (Szerk. Csepregi Zoltán): Bibliafordítás, vigasztalás, imádság. Luther Kiadó, Budapest, 2011.
- Miller, Donald: Kék mint a jazz. Cartaphilus Könyvkiadó, Budapest, 2009.
- Mustó Péter SJ: Csöndben születik az élet. A belső ima tapasztalatairól. Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya, Budapest, 2014.
- Mustó Péter SJ: Megszereted ami a Tied. Jezsuita Kiadó, Budapest, 2016.
- Mustó Péter SJ; Hári Ildikó SSND: Ahol otthon vagy. Jezsuita Kiadó, Budapest, 2017.
- Plass, Adrian: Egy kegyes kétbalkezes naplója. Harmat Kiadó, Budapest, 2000.
- Plass, Adrian: Növekedésem kínjai. Harmat Kiadó, Budapest, 2004.
- Rick Warren: Céltudatos élet. KIA, Budapest, 2006.
- Sheldrake, Philip: A spiritualitás rövid története. Kálvin, Budapest, 2008.
- Siba Balázs: A lelkipásztor külső és belső elhívása in: Sepsi Enikő, Deres Kornélia, Czeglédy Anita, Szummer Csaba (szerk.) Nyelv, kultúra, identitás: A Károli Gáspár Református Egyetem 2015-ös évkönyve. 570 p. Budapest: L'Harmattan; Károli Gáspár Református Egyetem, 2016. pp. 175-189. (Studia Caroliensia)
- Siba Balázs-Siba-Rohn Hilda: Élettérkép - Az élettörténeti munka elmélete és gyakorlata. Kálvin Kiadó, 2013.
- Spurgeon, C. H.: Isten ígéreteinek tárháza. Evangéliumi Kiadó, Budapest, 1988.
- Szent Ágoston: Vallomások., Szent István Társulat, Budapest
- Szikszai Béni: Útitárs. Bibliai elmélkedések az év minden napjára. Harmat Kiadó, Budapest, 2015.
- Whitney, Donald S.: Kereszténység és a lelki fegyelem. KIA, Budapest, 2000.
- Young, Wm. Paul: A viskó. Immánuel Alapítvány, (h.n.), 2009.
- Zink, Jörg: Szent erőforrás. Kálvin Kiadó, Budapest, 2010.

TH SPM10 AZ IMÁDSÁG

Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Németh Dávid	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Kovács Endre				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 4	**Meghirdetés féléve:** őszi	**Ajánlott félév:** II. félév	**Értékelés módja:** Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** reflexió, olvasói napló és/vagy szóbeli beszélgetés

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja egyszerre elméleti és személyes: azaz a hallgatók látókörének tágítása az imádság formáira, hangsúlyaira és perspektíváira vonatkozóan, amelyhez elsősorban a Szentírásból merítünk, másodsorban pedig a 2000 éves keresztény hagyomány tárházából hozunk példákat, valamint a hallgatók imaéletének elmélyítése, hogy egyre inkább szívükből éljenek - abból a szívből, amelyben a Szentlélek lakik, és amelyet Ő formál.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Lelki barátság gyakorlat: párokban folytatott beszélgetések a megadott útmutatások mentén, és erről készített 3-4 oldalas írásos reflexió (az értékelés 25%-a).
- Csendesnapi részvétel: a keresés, a kérés és a szemlélődés - az imádság típusai
- Olvasói napló: a kötelező vagy ajánlott irodalomban felsoroltak egyikéről (fele részben a könyvről, fele részben annak megéléséről, 6-7 oldal, az értékelés 75%-a).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:
Az imádság három féle gyakorlatát és azok kapcsolatát járjuk körül: • imádság, mint keresés – bibliaolvasás, elmélkedő istenkeresés, a hallgatás és a vendéglátás szerepe, • imádság, mint kérés – szükségeink és önmagunk felvállalása Isten előtt, a megbocsátás, próba és a kísértés • imádság, mint szemlélés – minden ismeretet meghaladó ismeret, az érzéseken és tetteken is túl, imádat • az elmélkedés, a kérés és a szemlélődés egymáshoz való viszonya.
Kötelező irodalom:
Kovács Endre: Ti azért így imádkozzatok! A keresés, a kérés és a szemlélődés útján (Harmat, 2015)
Ajánlott irodalom
▪ Avilai Szent Teréz: A belső várkastély (Avilai Szent Teréz Összes Művei, Sarutlan Kármelita Nővérek, 2015) ▪ Bonhoeffer, Dietrich: A Szentírás imádságoskönyve (ford. Visky S. Béla: Koinonia, 2013) ▪ Kálvin János: Zsoltármagyarázatok ▪ (Szabó Miklós: https://www.scribd.com/doc/69770710/Kalvin-Janos-Kommentar-a-Zsoltarok-konyvehez, 2011) ▪ Lewis, C. S.: A Zsoltárokról (Harmat, 2006) ▪ Mustó Péter, SJ: Csendben születik az élet, A belső ima tapasztalatairól (Jezsuita Könyvek, 2014) ▪ Norwichi Julianna: Az isteni szeretet kinyilatkoztatásai (Jel, 2013) ▪ Schulz„Frieder: Imádkozzunk együtt Lutherral (ford. Hafenscher Károly, 1983) ▪ Stinissen, Wilfrid: OCD, Kontemplatív ima a Kármelben (Sarutlan Kármelita Nővérek, 2007) ▪ Teréz Anya: Jöjj, légy a világosságom!, Kalkutta Szentjének személyes írásai (Vigilia 2009) ▪ Yancey, Philip: Az imádság (Harmat, 2018) ▪ **Gyökössy Endre: Három meditáció a meditációról (Szent Gellért Kiadó, ?)** ▪ Hallesby, Ole: Személyiségtípusok (Harmat, 2003) ▪ Négyesi Adrienn: Gyökössy Endre és a meditáció (Embertárs, 2013/3., 237-241.) ▪ Martinez Vila, Pablo: Imádság és lelkialkat (Harmat, 2009) ▪ Bockmuehl, Klaus and Yanni, Kathryn: Listening to the God Who Speaks: Reflections on God's Guidance from Scripture and the Lives of God's People (Helmers and Howard, 1990) ▪ Perrine, Myra: What's Your God Language? Connecting with God through Your Unique Spiritual Temperament (Tyndale Momentum, 2007)

TH SPM11 LELKI KÍSÉRÉS I.				
Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Németh Dávid	**Féléves óraszám:**	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Prof. Dr. Németh Dávid és Dr. Hélisz Katalin	N: 20			
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:**	**Értékelés módja:** Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező		I. félév	**Értékelés módszere:** írásos reflexiók (30%), gyakorlólapok (40%), kollokvium (30%)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:
A lelki kísérés sajátosságainak és szemléletmódjának elméleti ismertetése. A hallgatók bevezetése a lelki kísérés teológiai és pszichológiai alapjaiba, hogy spirituális segítőként hozzáértő módon tudjanak másokat támogatni és segíteni az Istennel való kapcsolatuk ápolásában, hivatásukban és szolgálatukban, valamint a hitéletükben esetleg felmerülő dilemmáik, kihívásaik területén.
Évközi tanulmányi követelmények:
▪ Részvétel a kontakt órákon.

- A félév során írásos reflexiók a kötelező irodalomról (olvasmányonként 1–2 oldal terjedelemben, a félévi jegy 30%-t képezi). Gyakorlólapok a lelki kísérés alapkészségeiről (a félévi jegy 40%-át képezi).
- A félév végén kollokvium (a félévi jegy 30%-át képezi).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Fogalomtisztázások és a protestáns spiritualitás elvi és gyakorlati sajátosságai, megélésének nehézségei és szélsőséges formái.
- Spiritualitás és etika**.**
- A spiritualitás lélektana: újabb valláslélektani kutatási eredmények, a Szentlélek munkája és az ember lelki működése, negatív szellemi hatások.
- A lelki kísérés folyamata és a spirituális segítői kapcsolat lényeges alapelemei – kapcsolatfelvétel, bizalmi légkör megteremtése, célok meghatározása, a követve vezetés elve, a befejezés sajátos kérdései.
- A spirituális segítő személye – személyiségének és spiritualitásának szerepe a lelki kísérésben.
- Segítői készségek a lelki kísérésben és a beszélgetésvezetés módszertana - odafigyelő kísérés versus tanácsadás, az empátia használata alap- és mély szinten, feltárás, a másik tiszteletteljes elfogadása, árnyalt önkifejezés verbális és nem-verbális szinten, az itt és most dinamikájának megnevezésére, az építő jellegű konfrontáció használata.
- Együttműködés más segítő szakmákkal, kompetenciahatárok.

Kötelező irodalom

- CRABB, LAWRENCE: Mélybenéző. Énünk és kapcsolataink gyógyulása, Harmat, Budapest, 1999; 2007
- THOMAS, GARY: Megszentelt utak, Harmat, Budapest, 2017
- NÉMETH DÁVID: Pasztorálantropológia, Budapest 2012, 97-124, 236-239; Uő.: Hit és nevelés, Budapest 2002, 159-175, 264-302
- WIKSTRÖM, OWE: A káprázató sötétség, Budapest 2013; KÖRTNER, ULRICH: Az ihletett olvasó, Budapest 1999.

Ajánlott irodalom:

- BAGDY EMŐKE: Pszichoterápia, tanácsadás, szupervízió, coaching: azonosságok és különbségek, in Kulcsár Éva (szerk.): Tanácsadás és terápia, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2009, 53–78
- BAUMGARTNER, ISIDOR: Pasztorálpszichológia, Semmelweis Egyetem – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány – HÍD Alapítvány, Budapest, 2003, 103–117; 146–279; 332–588
- BONHOEFFER, DIETRICH: Követés, Budapest 2007
- BUDA BÉLA: A lelki segítés alapkérdései, in Kulcsár Éva (szerk.): Tanácsadás és terápia, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2009, 11–52
- JÁLICS FERENC: Testvéreink hite, Korda, Kecskemét, 2009
- KŐVÁRI MAGDOLNA: Pszichoterápia – lelkigondozás – lelkivezetés – pasztorális tanácsadás, in A szombat-év / A keresztény segítségnyújtás formái, Vigilia, Budapest, 2012, 63–85
- NEMES ÖDÖN – KŐVÁRI MAGDOLNA: Pasztorális segítőkapcsolat a gyakorlatban, Embertárs 4 (2006/1) 41–48
- WORTHINGTON, EVERETT L.: Lelkigondozói ABC, Harmat, Budapest, 2003
- NOUWEN, HENRI J. M.: Nyújtsd kezed. A spirituális élet három mozdulata, Ursus Libris, Budapest
- YALOM, IRVIN D.: A terápia ajándéka - Műhelytitkok, Park Könyvkiadó, Budapest, 2013;

Ajánlott irodalom idegen nyelven:

- MCGRATH, ALISTER: Christian Spirituality, Oxford 1999; SHULTS, LERON – SANDAGE
- STEVEN J.: Transforming Spirituality: Integrative Theology and Psychology, Grand Rapids 2006
- SCHMIDT, STEFAN – WALACH, HERALD (ed.): Meditation – Neuroscientific Approaches and Philosophical Implications, Heidelberg etc. 2014
- STREIB, MEINZ – HOOD, RALPH W. (ed.): Semantic and Psychology of Spirituality, Heidelberg etc. 2016
- PENG-KELLER, SIMON: Einführung in die Theologie der Spiritualität, Darmstadt 2010
- RUHBACH, GERHARD: Theologie und Spiritualität, Göttingen 1987
- ZIMMERLING, PETER: Evangelische Spiritualität, Göttingen 2003.

TH SPM12 LELKI KÍSÉRÉS II.

Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Kocsev Miklós	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** TH SPM 11	
Tantárgy előadói: Fodorné Ablonczy Margit és Dr. Hélisz Katalin				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** őszi	**Ajánlott félév:** I. évfolyam II. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** órai munka és 2 írásos jegyzőkönyv

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium célja a lelki kísérés kereteinek megismertetése; a spirituális segítői kompetenciák és készségek gyakorlati elsajátítása. A hallgatók szerepjátékok, esetelemzések és önreflexiós gyakorlatok felhasználásával képessé válnak arra, hogy spirituális segítő kapcsolatokat alakítsanak ki és másokat Isten-kapcsolatukban, hivatásukban, szolgálatukban hozzáértéssel kísérjenek. Az egyes félévek tartalma és követelményei egymásra épülnek, hogy biztosítsák a hallgatók folyamatos szakmai fejlődését.
(Akiben nem alakulnak ki az első évfolyam követelményeiben meghatározott készségek és kompetenciák, az azt jelenti, hogy az illető nem alkalmas a spirituális segítői munkára. Ezért a lelki kísérés szeminárium szűrő szerepet tölt be: az első évfolyam végén egy szakmai grémium véleményét is figyelembe véve a tantárgy oktatói a hallgató szakmai alkalmasságát mérlegelve döntenek arról, hogy a hallgató folytathatja-e a képzést. A grémiumot több, a képzés aktuális félévében közreműködő oktatója alkotja.)

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel a kontakt órákon.
- 2 különböző személlyel folytatott lelki kísérői beszélgetést dokumentáló jegyzőkönyv a megadott formai követelmények szerint.
- Kölcsönös kiértékelés alapján, a félév végén minden hallgató személyes visszajelzést kap szakmai fejlődéséről, illetve arról, hogy konkrétan miben kell még fejlődnie.
- Gyakorlati jegy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Az egyéni lelki kísérői beszélgetés metodikája és lehetőségei.
- A lelki kísérés kapcsolati terének létrehozása. Melléállás, kísérés. Meghallgatás, odafigyelés, spirituális segítői attitűd. A lelki kísérés fókuszának megteremtése és megtartása. Reagálás a spirituális, a kognitív és az érzelmi tartalmakra. Időkeret és kompetenciahatárok. Etikai megfontolások a lelki kísérésben.
- A lelki kísérésben használt készségek és kompetenciák megfelelő alkalmazása:
- Melléállás: a hallgató legyen képes a kísért személy mellé állni, feltétel nélkül elfogadni őt, ítéletmentes hozzáállást és kommunikációt kialakítani vele.
- Segítői attitűd: a hallgató legyen képes kilépni más szerepmintáiból (lelkész, tanító, direkt tanácsadó, problémamegoldó, igehirdető, stb.) és lelki kísérői viszonyulással legyen képes mozgósítani az általa kísért személy saját erőforrásait, kivárni annak saját döntéseit és megoldásait.
- Odafigyelés, meghallgatás: a hallgató legyen képes odafigyelni az általa kísért személyre, meghallani, befogadni őt, és visszatükrözni a kísért személy verbális és non-verbális kommunikációját.
- Jelenlét: a hallgató legyen képes reflektálni saját Isten-kapcsolatán keresztül létrejött spirituális térre a lelki kísérésben és tudatosítani a kapcsolatrendszereiben (Istennel, önmagával, másokkal) jelenlévő tényezőket, amelyek befolyásolják ezt a jelenlétet (akár pozitívan, akár negatívan).
- Önreflexió: a hallgató legyen képes reflektálni saját érzéseire és megnyilvánulásaira, tudja megnevezni mindazt, ami gátolja őt a kísért személy ítéletmentes elfogadásában, a kísért személyre való odafigyelésben, a meghallgatásban.
- Nyitottság: a hallgató a kontakt órákon legyen képes nyíltan és őszintén a csoport elé tárni munkáját, valamint befogadni a csoporttársak és a csoportvezetők pozitív és negatív visszajelzéseit.
- Integráció: a hallgató legyen képes a szakirodalomban olvasottakat szervesen beépíteni munkájába.
- Szakmaiság: a hallgató legyen képes aktívan és konstruktívan részt venni a csoportmunkában a

kontakt órákon; beadandói feleljenek meg az elvárt formai követelményeknek.

Kötelező irodalom:

- Barry, William A. és Connolly, William J.: A lelkivezetés gyakorlata, Jezsuita Kiadó, Budapest, 2015.
- Jálics Ferenc: Lelkivezetés az evangéliumban, Jezsuita könyvek, Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya – L'Harmattan, Budapest, 2013.
- Gyökössy Endre: Magunkról magunknak, Szent Gellért Kiadó, Budapest, 2010
- Siba Balázs: Spirituális útkeresés és a református lelkiség – lelkészinterjúk fényében, THEOLOGIAI SZEMLE 59:(3) pp. 158-169. (2016)

Ajánlott irodalom:

- Baumgartner, Isidor, A gyógyító lelkigondozás – emmauszi út, in: Embertárs, 1 (2003), 7-19.
- Margaret Ferris: Együttérzés. Lelkigondozói és lelkivezetői alapismeretek keresztény segítők számára. Semmelweis Egyetem – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, Budapest, 2004.
- Frielingsdorf, Karl: Istenképek - Ahogy beteggé tesznek – és ahogy gyógyítanak, Szent István Társulat, Budapest, 2007.
- André Louf: A többi kegyelem – A spirituális kísérés, Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2010
- May, Gerald G.: Függőség és Kegyelem, Harmat, Budapest, 2006

Ajánlott irodalom idegen nyelven:

- Green, Thomas: The Friend of the Bridegroom – Spiritual Direction and the Encounter with Christ, Ave Maria Press, Notre Dame, IN, 1999. Leech, Kenneth: Soul Friend – An Invitation to Spiritual Direction, HarperSnaFrancisco, New York, 1992.

TH SPM13 LELKI KÍSÉRÉS III.

Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Kocsev Miklós	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** TH SPM 11 és 12	
Tantárgy előadói: Fodorné Ablonczy Margit és Dr. Hélisz Katalin				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** II. évfolyam I. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** órai munka és 3 írásos jegyzőkönyv

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium célja a lelki kísérés kereteinek megismertetése; a spirituális segítői kompetenciák és készségek gyakorlati elsajátítása. A hallgatók szerepjátékok, esetelemzések és önreflexiós gyakorlatok felhasználásával képessé válnak arra, hogy spirituális segítő kapcsolatokat alakítsanak ki és másokat Isten-kapcsolatukban, hivatásukban, szolgálatukban hozzáértéssel kísérjenek. Az egyes félévek tartalma és követelményei egymásra épülnek, hogy biztosítsák a hallgatók folyamatos szakmai fejlődését.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel a kontakt órákon.
- 3 ugyanazzal a személlyel folytatott lelki kísérői beszélgetést folyamatában dokumentáló jegyzőkönyv a megadott formai követelmények szerint.
- Kölcsönös kiértékelés alapján, a félév végén minden hallgató személyes visszajelzést kap szakmai fejlődéséről, illetve arról, hogy konkrétan miben kell még fejlődnie.
- Gyakorlati jegy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Élethelyzetek és családi kapcsolatok hatása az Isten-kapcsolatra.
- Átvitel-viszontátvitel kérdése a lelki kísérésben.
- A lelki kísérésben használt készségek és kompetenciák megfelelő alkalmazása a folyamatos beszélgetésvezetésben:
- Melléállás: a hallgató legyen képes hosszabb távon a kísért személy mellé állni, feltétel nélkül

elfogadni őt, ítéletmentes hozzáállást és kommunikációt kialakítani vele.

- Segítői attitűd: a hallgató legyen képes kilépni más szerepmintáiból (lelkész, tanító, direkt tanácsadó, problémamegoldó, igehirdető, stb.) és lelki kísérői viszonyulással legyen képes mozgósítani az általa kísért személy saját erőforrásait, kivárni annak saját döntéseit és megoldásait.
- Odafigyelés, meghallgatás: a hallgató legyen képes odafigyelni az általa kísért személyre, meghallani, befogadni őt, és visszatükrözni a kísért személy verbális és non-verbális kommunikációját.
- Jelenlét: a hallgató legyen képes reflektálni saját Isten-kapcsolatán keresztül létrejött spirituális térre a folyamatos lelki kísérésben és tudatosítani a kapcsolatrendszereiben (Istennel, önmagával, másokkal) jelenlévő tényezőket, amelyek befolyásolják ezt a jelenlétet (akár pozitívan, akár negatívan).
- Önreflexió: a hallgató legyen képes reflektálni saját érzéseire és megnyilvánulásaira, tudja megnevezni mindazt, ami gátolja őt a kísért személy ítéletmentes elfogadásában, a kísért személyre való odafigyelésben, a meghallgatásban.
- Nyitottság: a hallgató a kontakt órákon legyen képes nyíltan és őszintén a csoport elé tárni munkáját, valamint befogadni a csoporttársak és a csoportvezetők pozitív és negatív visszajelzéseit.
- Integráció: a hallgató legyen képes a szakirodalomban olvasottakat szervesen beépíteni munkájába.
- Szakmaiság: a hallgató legyen képes aktívan és konstruktívan részt venni a csoportmunkában a kontakt órákon; beadandói feleljenek meg az elvárt formai követelményeknek.

Kötelező irodalom:

- Hézser Gábor: Miért? Rendszerszemlélet és lelkigondozói gyakorlat, Kálvin, Budapest, 1996
- Wolterstorff, Nicholas: Korai sirató. Fiam emlékére, Harmat, Budapest, 2012.
- Gyökössy Endre: Lélek-ápolás, Szent Gellért Kiadó, Budapest, 2008.

Ajánlott irodalom:

- Leman, Kevin: Születési sor(s)rend - Személyiségünk születési sorrendünk tükrében, Harmat Kiadó, Budapest, 2014.
- McCullough, Michael E. – Sandage, Steven J. – Worthington, Everett L.: Megbocsátás – Hogyan tegyük múlt időbe a múltunkat?, Harmat Kiadó, Budapest, 2005.
- Henri J. M. Nouwen: A tékozló fiú hazatérése, Ursus Libris, Budapest, 2001.
- Stanford, L. Timothy: Muszáj tökéletesnek lennem! … és egyéb paplakbeli tévtanok, Új Remény Alapítvány, Budapest, 2003.
- Pál Ferenc (2011): A megbocsátás: belépés a spiritualitás világába. In: Bagdy Emőke - Koltai Mária - Pál Ferenc - Popper Péter: A belénk égett múlt - Elengedés, megbocsátás, újrakezdés. Kulcslyuk Kiadó, Budapest. 103-136.

TH SPM14 LELKI KÍSÉRÉS IV.

Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Kocsev Miklós	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** TH SPM 11-12-13	
Tantárgy előadói: Fodorné Ablonczy Margit és Dr. Hélisz Katalin				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** őszi	**Ajánlott félév:** II. évfolyam II. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** órai munka, 1 közösségi projekt írásos ismertetése, 2 írásos jegyzőkönyv

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A szeminárium célja a lelki kísérés kereteinek megismertetése; a spirituális segítői kompetenciák és készségek gyakorlati elsajátítása. A hallgatók szerepjátékok, esetelemzések és önreflexiós gyakorlatok felhasználásával képessé válnak arra, hogy spirituális segítő kapcsolatokat alakítsanak ki és másokat Isten-kapcsolatukban, hivatásukban, szolgálatukban hozzáértéssel kísérjenek. Az egyes félévek tartalma és követelményei egymásra épülnek, hogy biztosítsák a hallgatók folyamatos szakmai fejlődését.

Évközi tanulmányi követelmények:

Részvétel a kontakt órákon.

- 1 közösségi spirituális alkalom (pl. imakör, imaséta, csendesnap stb.) tartása és ennek írásbeli ismertetése, valamint 2 különböző résztvevővel erről az alkalomról folytatott lelki kísérői beszélgetést dokumentáló jegyzőkönyv a megadott formai követelmények szerint.
- Kölcsönös kiértékelés alapján, a félév végén minden hallgató személyes visszajelzést kap szakmai fejlődéséről, illetve arról, hogy konkrétan miben kell még fejlődnie.
- Gyakorlati jegy.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A lelki kísérés közösségi dimenziói, ennek lehetőségei és kihívásai.
- A lelki kísérésben használt készségek és kompetenciák tudatos és megfelelő alkalmazása közösségi spirituális alkalmakon:
- Melléállás: a hallgató legyen képes a kísért személyek mellé állni, feltétel nélkül elfogadni őket, ítéletmentes hozzáállást és kommunikációt kialakítani velük.
- Segítői attitűd: a hallgató legyen képes kilépni más szerepmintáiból (lelkész, tanító, direkt tanácsadó, problémamegoldó, igehirdető, stb.) és lelki kísérői viszonyulással legyen képes mozgósítani az általa kísért személyek saját erőforrásait, kivárni míg saját döntéseik és megoldásaik megszületnek.
- Odafigyelés, meghallgatás: a hallgató legyen képes odafigyelni az általa kísért személyekre, meghallani, befogadni őket, és visszatükrözni verbális és non-verbális kommunikációjukat.
- Jelenlét: a hallgató legyen képes reflektálni a közösségi spirituális alkalmak során a saját Isten-kapcsolatán keresztül létrejött spirituális térre és tudatosítani a kapcsolatrendszereiben (Istennel, önmagával, másokkal) jelenlévő tényezőket, amelyek befolyásolják ezt a jelenlétet (akár pozitívan, akár negatívan).
- Önreflexió: a hallgató a közösségi spirituális alkalom során legyen képes reflektálni saját érzéseire és megnyilvánulásaira, tudja megnevezni mindazt, ami gátolja őt a kísért személyek ítéletmentes elfogadásában, a rájuk való odafigyelésben és meghallgatásban.
- Nyitottság: a hallgató a kontakt órákon legyen képes nyíltan és őszintén a csoport elé tárni munkáját, valamint befogadni a csoporttársak és a csoportvezetők pozitív és negatív visszajelzéseit.
- Integráció: a hallgató legyen képes a szakirodalomban olvasottakat szervesen beépíteni munkájába.
- Szakmaiság: a hallgató legyen képes aktívan és konstruktívan részt venni a csoportmunkában a kontakt órákon; beadandói feleljenek meg az elvárt formai követelményeknek.

Kötelező irodalom:

- Anzelm Grün: Ünnepek és szokások, amelyek megszépítik életünket, Jel Kiadó, 2011.
- Kerekes Szabolcs: Mátrix Közösség – ahol a születő kor istenkeresői otthonra találnak, Harmat Kiadó, 2010.
- Gyökössy Endre: Életápolás, Szent Gellért Kiadó, Budapest, 2006.

Ajánlott irodalom:

- Bohren, Rudolf: Böjt és ünnep – meditációk művészetről és aszkézisről, A Református Zsinati Iroda Doktorok Kollégiumának Főtitkári Hivatala, Budapest, 1998.
- Szénási Sándor: Ünnepeink – A református egyházi év, Kálvin Kiadó, 1997.

Ajánlott irodalom idegen nyelven:

- Zimmermann, Martha: Celebrating the Christian Year -Building Family Traditions Around All the Major Christian Holidays, Bethany House Publishers, Minnesota, MI, 1993.

TH SPM15 MISSZIÓ ÉS SPIRITUALITÁS

Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Kocsev Miklós	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Dr. Lovas András				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** I. félév	**Értékelés módja:** Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** írásbeli dolgozat és/vagy szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja, hogy a spiritualitás (az Istennel való kapcsolat megélése) az egyház küldetése összefüggésébe kerüljön, szemben a ma elterjedőben lévő személyes-individuális megközelítéssel. A hallgatók előtt kibomlik a "missziói egyház" a Biblia történetében; megértik, hogy az egyház léte alapjaiban missziói, azaz küldött. Küldetését mindig egy adott korban/kontextusban tölti be, ahol találkozik a kultúra bálványaival. A spiritualitást nem szakíthatjuk el ettől a találkozástól; sőt, szerepe éppen e találkozás előidézésében, az evangélium a gyülekezet egész élete által történő megtestesítésében döntő. A tantárgy ennek dinamikáját mutatja be, valamint készséget ad a kultúra missziói analízisének elvégzéséhez, és forrásokat biztosít egy élő és élhető missziói spiritualitás kidolgozásához közösségi és egyéni szinten.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel a kontakt órákon
- Olvasmány reflexiók a kötelező irodalom alapján (2-3 oldal)
- Reflexió missziói gyakorlatokra (1 o.)
- Összegző dolgozat elkészítése az elsajátított ismeretek és egy konkrét szolgálati területen végzett gyakorlat integrálása alapján (8-10 oldal)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Bevezetés a "missziói egyház" fogalmához, történeti alakulásához és a vonatkozó mai missziológiai és gyülekezetépítési teológiai diszkussziókhoz
- Bibliai-teológiai ismeretek a "missziói egyház" fogalmához; a teremtés, bűneset, megváltás, új teremtés bibliai ívét a hallgató képes összekapcsolni az élet minden területével
- A kontextualizáció fogalma és dinamikája, annak spirituális vetületével; a kultúra missziói analízisének képessége
- A spiritualitás helye abban, ahogy az egyház betölti küldetését és közben kapcsolatba kerül egy adott kontextus "fejedelemségeivel és hatalmasságaival"; az imádság szerepe a kontextus feltérképezésében
- A kontextussal való összeütközésből fakadó szenvedés, mint a kereszthordozás elsődleges jelentése; az egyéni és közösségi panasz imádság jelentősége és gyakorlata
- A missziói spiritualitás ápolásának gyakorlati formái; a hallgató képes ezekkel élni és ezeket gyülekezeti közösségében tanítani

Kötelező irodalom

- Brueggemann, Walter. A panasz elvesztése, www.parokia.hu/v/a-panasz-elvesztese/
- Goheen, Michael W. Introducing Christian Mission Today - Scripture, History and Issues, IVP. Downers Grove, Illinois. 2014. 35-72, 264-330 o. (Magyar nyelvű kiadás előkészületben)
- Goheen, Michael W. "Miért fontos úgy olvasni a Bibliát mint egy nagy történetet?", kézirat.
- Newbigin, Lesslie, Evangélium a pluralista társadalomban, Harmat Kiadó, Budapest 2006. 141-154, 232-281 o.

Ajánlott irodalom:

- Brueggemann, Walter. A hit a Zsoltárok könyvében. Kálvin Kiadó, Budapest 2008.
- Conn, Harvey and Ortiz, Manuel, Urban Ministry, IVP. Downers Grove, Illinois. 2001.
- Frost, Michael, The 5 Habits of Highly Missional People: Taking the BELLS Challenge to Fulfill the Mission of God, www.rupertsland.ca/wp-content/uploads/The-5-Habits-of-Highly-Missional-People-11.pdf
- Goheen, Michael W and Sheridan, Timothy M. “Missional Spirituality and Cultural Engagement,” in Nathan A. Finn and Keith S. Whitfield (eds.), Spirituality for the Sent: Casting a New Vision for the Missional Church (Downers Grove: InterVarsity, 2017), 96-122.

- Guder, Darell L. ed. Missional Church: a Vision for the Sending of the Church in North America. Edited by Craig van Gelder, The Gospel and our Culture Series. Grand Rapids. MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1998.
- Hunsberger, George R., "Acquiring the Posture of a Missionary Church" in Hunsberger, George R., and Craig Van Gelder, eds. The Church Between Gospel and Culture Grand Rapids, Eerdmans, 1996. pp. 289-297.
- Katongole, Emmanule és Rice, Chris, "A panasz lelkigyakorlata", kézirat.
- Keller, Timothy. Center Church. Grand Rapids MI.: Zondervan, 2012.
- Keller, Timothy. Istennel a szenvedés kohójában, Harmat Kiadó, Budapest. 2016.
- Newbigin, Lesslie, Evangélium a pluralista társadalomban, Harmat Kiadó, Budapest 2006.
- Peterson, Eugene, Answering God - Tha Psalms as Tools For Prayer, HarperCollins. New York, NY. 1989.

TH SPM16 GYÜLEKEZETÉPÜLÉS ÉS GYÜLEKEZETI ÉLET

Tantárgy felelőse: Prof. Dr. Kocsev Miklós	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Dr. Lovas András				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** III. félév	**Értékelés módja:** Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** írásbeli dolgozat és/vagy szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tantárgy célja a missziói gyülekezet életének és struktúráinak áttekintése azzal a céllal, hogy a hallgató képes legyen a saját gyülekezeti kontextusában átgondolni milyen releváns formát ölt Krisztus teste és szolgálata az adott helyen. Figyelmet fordítunk a missziói gyülekezet belső életét tápláló cselekvésekre és struktúrákra (istentisztelet, igehirdetés, lelkipásztori vezetés, pásztori törődés, tanítványság, közösség megélése), valamint arra, ahogyan a gyülekezet Isten országának tanúja a környezetében (evangélizáció, diakónia, az evangélium és a hivatás kérdései). Mindezeket vizsgáljuk az imádság (egyéni és közösségi) oldaláról nézve is, hangsúlyozva az imádság szerepét a vezetői látás, közösségi döntések (presbitérium), a lelkigondozói segítés, az érett kereszténnyé való formálódás területein.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel a kontakt órákon
- Olvasmány reflexiók a kötelező irodalom alapján (2-3 oldal)
- Reflexió missziói gyakorlatokra (1 o.)
- Összegző dolgozat elkészítése az elsajátított ismeretek és egy konkrét szolgálati területen végzett gyakorlat integrálása alapján (8-10 oldal)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Bevezetés a missziói egyház struktúráinak megértéséhez; a gyülekezetépítés kontextuális megközelítéséhez.
- Az egyéni és közösségi lelki megújulás dinamikája, mint a gyülekezet épülésének elengedhetetlen feltétele. A hallgató megérti, miért és hogyan van szükség az egyén és a közösség életében újra és újra.
- A missziói gyülekezet istentisztelete; igehirdetés a missziói gyülekezetben.
- Imádság és gyülekezeti látás; vezetés a látás mentén a presbitériummal
- Az evangélizálás és a tanítványság a missziói gyülekezetben; a tanítványság folyamatának kidolgozása a saját gyülekezetben a kora keresztény katechézis releváns szempontjai figyelembevételével
- A közösség struktúrái a missziói gyülekezetben
- A gyülekezeti tagok támogatása hivatásuk missziói és spirituális dimenzióinak megélésében

Kötelező irodalom

- Chester, Tim és Timmis, Steve, "Evangelizáció". Kézirat.
- Keller, Timothy. Center Church. Grand Rapids MI.: Zondervan, 2012. 54-83, 264-335 (Magyar nyelvű fordítás előkészületben)
- Lovas, András, "A keresztény ember identitása", http://www.reformatus.hu/data/siteattachments/2/2014/3/9/Lovas%20András%20A%20keresztyén%20ember%20identitása.pdf

Ajánlott irodalom:

- Abraham, William J., The Logic of Evangelism. Eerdmans, Grand Rapids, Michigan. 1989
- Barrett, Lois ed. Treasure in Clay Jars: Patterns in Missional Faithfulness, MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 2004.
- Chester, Tim és Timmis, Steve, Total Church - A radical reshaping around gospel and community, Nottingham. IVP, 2009.
- Czövek Tamás szerk: Írd meg, amiket láttál – Hét lakótelepi gyülekezet, Kálvin Kiadó, Budapest. 2010.
- Douglas, Klaus. Az új reformáció, Kálvin Kiadó, Budapest, 2002.
- Goheen, Michael W. Introducing Christian Mission Today - Scripture, History and Issues, IVP. Downers Grove, Illinois. 2014. 35-72, 264-330 o. (Magyar nyelvű kiadás előkészületben)
- Guder, Darell L. ed. Missional Church: a Vision for the Sending of the Church in North America. Edited by Craig van Gelder, The Gospel and our Culture Series. Grand Rapids. MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1998.
- Kreider, Alan, The Change of Conversion and the Origin of Christendom. Trinity Press International, Harrisburg, Pennsylvania, 1999.
- Lovas, András, "Missziói liturgia", www.reformatus.hu/data/siteattachments/2/2013/7/26/misszioi_liturgia.pdf
- Mission-shaped Church: Church Planting and Fresh Expressions of Church in a Changing Context. A Report from a Working Group of the Church of England's Mission and Public Affairs Council. London: Church House Publishing, 2004. http://thewearypilgrim.typepad.com/files/mission_shaped_church-1.pdf
- Peterson, Eugene, Five Smooth Stones for Pastoral Work. Grand Rapids. MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1980.
- Peterson, Eugene, Working the Angles, the Shape of Pastoral Integrity. Grand Rapids. MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1987.
- Peterson, Eugene, Practice Resurrection - A conversation on growing up in Christ, Grand Rapids. MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 2010.
- Püski, Lajos, Érdeklődéstől elköteleződésig. Budapest. Kálvin Kiadó, 2013
- Schwartz, Christian, A. A gyülekezet természetes fejlődése. Jánoshalma. BMSZ, 1998.
- Szabó, Imre. Ég, de meg nem emésztetik - Naplók 1914-1954, Budapest-Budahegyvidéki református Egyházközség. 2001.
- Szabó, Lajos. Élet a gyülekezetben - Alapvető és aktuális kérdések a gyülekezetépítés tárgykörében, Budapest. Luther Kiadó, 2013.

TH SPM17 MŰVÉSZETEK ÉS SPIRITUALITÁS I.

Tantárgy felelőse: Dr. habil. Papp Anette	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Dr. habil. Papp Anette, Votin Dóra				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 4	**Meghirdetés féléve:** őszi	**Ajánlott félév:** II. félév	**Értékelés módja:** Kollokvium
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** írásbeli dolgozat és/vagy szóbeli vizsga

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

„Imádság és kép – imádság és zene"

A tantárgy célja, kinyitni egy régóta becsukott vagy legjobb esetben is csak résre nyitott ajtót a művészetek, ezen belül pedig a képzőművészet és a zene felé.

Rátekintünk az istenképmás kreatív ember érzékenységére, mellyel a szentet, az isteni megnyilatkozást képes érzékelni. Cél az előadás és szakirodalom nyújt otta kereteken túl kortárs műalkotás vizsgálata által segíteni a hallgatót a képen túli valóság érzékelésének felfedezésében, ezáltal az Istentől kapott kreativitás és vizuális kifejezőkészség felébresztésével betekinteni a kognitív megismerésen túl nyíló világba és a szavakon túlmutató imádság valóságába – illetve megvizsgáljuk, hogy a zene milyen szerepet kaphat az Üzenet elmélyítésében.

A hallgató a félév során gyakorlatban is megtapasztalhatja, mit rejt a kreativitás felszabadítása az imádságban, s ez miként gazdagítja az Istenismeretét és önismeretét.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel a kontakt órákon
- Reflexiók a kötelező irodalom alapján
- Gyakorlati kreatív feladat és reflexió

Külső helyszínen való megjelenés és aktív részvétel a gyakorlati feladatokban

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Kép, mint határ - Kép, ikon, szakrális kép
- Kép, mint a határátlépés eszköze
- Képalkotás, kreativitás és spiritualitás- formátlantól a forma felé
- Kreativitás és művészet összefüggései és különbsége
- Művészet és gyülekezet – Mi közünk a művészethez, művészekhez?
- A zene „hatása" – jó zene, rossz zene
- A reformátorok tanítása a zenéről (Luther, Kálvin, Zwingli, magyar reformáció)
- A zsoltárok könyve, mint a Biblia „énekeskönyve"

Kötelező irodalom:

- Eliade, M.: A szent és a profán. Európa Kiadó,Budapest, 1987.
- Heidegger, M.: A műalkotás eredete. Európa Kiadó, Budapest, 1988. (válogatott részek)
- Votin D.: Küszöb, a határátlépés vallásfenomenológiai megközelítései. In: Vallástudományi Szemle IX. évf. 2013/2. 20-46.o.
- Kálvin, J.: Institutio - válogatott részek – Kálvin Kiadó, Budapest, 2014.
- Dobszay László: Az egyházzene tiszta eszméje. Magyar Egyházzene I (1993/1994), 12-17.
- Dobszay László: Miért a zsoltár? Jegyzetek a liturgiáról. Budapest, 2001.
- Kálvin János: Előszó a Zsoltárokhoz. Zsoltár I/4. (1994) 2-3.
- Luther Márton: A muzsika dicsérete. Zsoltár I/3. (1994) 2-3.

Ajánlott irodalom:

- Békési S. (szerk.): Ergon. A keresztyén esztétika teológiája. Kálvin Kiadó, Budapest, 2010.
- Békési S. (szerk.): Pius efficit ardor. A művészet értékelése Kálvin művében és a református kultúrában. Kálvin Kiadó, Budapest, 2009.
- Leeuw, G v. d. : A vallás fenomenológiája. Osiris, Budapest, 2001.
- Florenszkij, P.: Az ikonosztáz. Typotex, Budapest, 2005.
- Dávid K.: A kereszt teológiai és ikonográfiai értelmezése az első évezredben. Szent István Társulat,

Budapest, 2011.
- Otto, R.: A szent. Osiris, Budapest, 1997.
- Árokháty Béla: A zsoltárok és dicséretek zenei szempontból. In: Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén. A Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának előadásai. Budapest, 1941. 124–136.
- X. Pius pápa Motu proprioja az egyházi zenéről („Tra le sollecitudini" 1903.) Kiadva: Documenta Musicae Sacrae . A szent zene dokumentumai X. Pius pápa Motu propriojától napjainkig. Bibliotheca liturgica 2. Malezi, 2005.
- Békési Sándor: Istennek hárfái és a Bárány éneke. A zene lényegi volta Isten művében. Collegium Doctorum, 10 (2014), 182-189.
- Békési Sándor: A zene lényegi volta Isten művében. Confessio 38 (2014), 3. 112-115.
- Bonhoeffer, Dietrich: A Szentírás imádságos könyve. Kolozsvár, Koinóia, 2002.
- Csomasz Tóth Kálmán: A négyszáz éves genfi zsoltár magyar tanulságai. Újabb kiadása: Hagyomány és haladás Budapest 2003. 481-490.
- Dobszay László: A zsoltárok elrendezése a zsolozsmaimádságban. Magyar Egyházzene IX (2001/2002), 230–247.
- Dürr, Alfred: Das protestantische Kirchenlied im 16. und 17. Jahrhundert: Text-, musik- und theologiegeschichtliche Probleme. Wiesbaden, Harrasowitz, 1986.
- Fekete Károly (szerk.): Reformátusok a kegyelem trónusánál. A magyar református istentisztelet megújulásának teológiai alapelvei. Budapest, Kálvin Kiadó, 2010.
- Herl, Joseph: Worship Wars in Early Lutheranism. Choir, Congregation, and Three Centuries of Conflict. Oxford University Press, 2004.
- H. Hubert Gabriella: A régi magyar gyülekezeti ének. Universitas Kiadó, 2004. (válogatott fejezetek)
- Jenny, Markus: Luther, Zwingli, Kalvin in ihren Liedern. Zürich, Theologischer Verlag 1983.
- Kis Médea: Istendicsőítés énekkel és élettel. A református spiritualitás forrásai. Budapest, Kálvin Kiadó, 2012.
- Módis László: A gyülekezeti éneklés bibliai alapjai. In: Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén. A Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának előadásai. Budapest, 1941. 10–23.
- Sebestyén Jenő: A zsoltár és a zsoltáros lelkület. In: Zsoltároskönyvünk az ige mérlegén. A Kálvin János Társaság IV. országos konferenciájának előadásai. Budapest, 1941.

Angolnyelvű irodalom

- Leanne Payne: The Healing Presence. Baker Books, 1989.
- Baggett, Habermas, Walls: C.S. Lewis as Philosopher. InterVasity Press, 2009.

TH SPM18 MŰVÉSZETEK ÉS SPIRITUALITÁS II.

Tantárgy felelőse: Dr. habil. Papp Anette	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Prof. Dr. Fabiny Tibor Dr. Tóth Sára				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 4	**Meghirdetés féléve:** őszi	**Ajánlott félév:** IV. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** írásbeli dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy célja felismertetni a hallgatókkal, hogy a művészet (irodalom, dráma, film) sem nem menekülés a valóság elől, sem nem „óemberi" indulatok (kétely, csüggedés, értelemnélküliség, gyűlölet, szenvedély, közöny stb.) ráerőltetése a befogadóra. A hallgatók felismerhetik és megtapasztalhatják, hogy a művészet alapvető spirituális funkciója és jelentősége abból a teológiai igazságból következik, hogy Jézus Krisztus nem azért jött, hogy kivegyen minket a világból (Jn 17,15), hanem azért, mert szerette a világot és meghalt értünk, hogy el ne vesszünk (Jn 3,16). A művészet spirituális jelentősége és célja az, hogy nyitottá tegyen világban létünk, közös

emberségünk elfogadására, részvétteljes és éber figyelem gyakorlására, hogy élettapasztalatunkat az inkarnáció, a kereszt és feltámadás valóságának kontextusába foglalva egyetemessé tágítsuk. Az irodalom így felfogva lelkigyakorlat, melynek során részeseivé válunk Isten szenvedő szeretetének. A kurzus során nagy bibliai/teológiai témák mentén irodalmi művek, filmek, színdarabok és rövidebb elméleti szövegek olvasásával, megbeszélésével járjuk körbe a hallgatókkal a művészet és a spiritualitás legfontosabb kapcsolódási pontjait.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Kötelező olvasmányokból való felkészülés
- Aktív részvétel az órákon
- 1-2 rövid, írásbeli reflexió az olvasott/látott alkotásokról
- Esszédolgozat

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- Keresztény művészet / irodalomellenesség problémája és egy pozitív művészetszemlélet lehetősége (teológiai, esztétikai megfontolások)
- A Biblia irodalmisága (bibliai metaforika, bibliai narratíva, bibliai tipológia)
- Bűn és a gonosz irodalmi művekben (bűnbeesés)
  William Shakespeare: Macbeth; Lear király; John Milton: Elveszett paradicsom; Goethe Faust, Madách Az ember tragédiája, William Blake költészete, T.S. Eliot A puszta ország; William Golding A legyek ura
- Szenvedés, áldozat és megváltás (Jób)
  Thomas Anders Jensen: Ádám almái, 2005. (film)
  Xavier Beauvois: Emberek és istenek, 2010. (film)
- Megtérés, kiengesztelődés, megbocsátás narratívái (tékozló fiú)
  Marilynne Robinson: Gilead, regény; Flannery O'Connor: Jóravaló vidékiek, novella; Charles Dickens: Karácsonyi ének; Shakespeare románcai; John Donne: „Döngesd szívem, Szentháromság"
- További klasszikus bibliai/teológiai témák: testvér-rivalizáció, megkísértés, apokalipszis és eszkatológia
  Shakespeare drámái, T.S. Eliot: Gyilkosság a székesegyházban, Eliot: A puszta ország, Yeats: A második eljövetel, Pilinszky János: Introitusz

A kurzus során a hallgató képessé válik megkülönböztetni a didaktikus, programmatikus irodalmat a hiteles irodalomtól, képessé válik azonosítani a művészi alkotásokban rendre előkerülő teológiai, egzisztenciális, spirituális témákat és kérdéseket, képessé válik irodalmi művek, filmek keresztény nézőpontból való elemzésére, olyan elemző kérdések megalkotására, amelyek a műalkotások spirituális jelentőségét firtatják. Lelki élete is gazdagszik azáltal, hogy növekvő mértékben tud szembesülni kognitív és érzelmi disszonanciákkal, a valóság komplexitásával, kialakul benne a kontemplatív, elfogadó, részvétteljes attitűd, és nem utolsósorban a nyitottság a misztériumra.

Kötelező irodalom

Szépirodalom, dráma, film:

- William Shakespeare: Macbeth VAGY Lear király
- Wolfgang Goethe: Faust
- Madách Imre: Ember tragédiája
- Szemelvények John Milton Elveszett paradicsom c. művéből
- Marilynne Robinson: Gilead (regény)
- Flannery O'Connor: Jóravaló vidékiek (novella)
- Thomas Anders Jensen: Ádám almái VAGY Xavier Beauvois: Emberek és istenek (film)
- Válogatott versek (T. S. Eliot, Pilinszky János, Visky András)
- Edwards, Michael: De Poetica Christiana, Hermeneutikai Kutatóközpont, 1997.
- Részletek Fabiny Tibor: Az eljövendő árnyékai. A figurális-tipológiai olvasás c. könyvéből. Károli-L'Harmattan, Budapest, 2016.
- Tóth Sára: A modern irodalom botránya. In Táncol a por, Budapest, Harmat, 2015, 161-170.

Ajánlott irodalom:

- Auerbach, Eric: „Odüsszeusz sebe" Mimézis. 1. fejezet, Gondolat kiadó, 1985.
- Balthasar, Hans Urs: A dicsőség felfénylése 1. Teológiai esztétika. Sík Sándor kiadó, 2004.
- Békési Sándor: Ergon - A keresztyén esztétika teológiája. Mundus Novus könyvek, 2010.

- Booth, Wayne: The Company We Keep. An Ethics of Fiction. Univ. of California Press, 1989.
- Fabiny, Tibor, „Macbeth és a gonosz szimbolizmusa" Protestáns Szemle, 2003/3. 139-151.old
- Gardner, Helen: Religion and Literature. Oxford University Press, 1983.
- Eliot, T. S. „Vallás és irodalom" (magyar fordítás kéziratban.) „Religion and literature" in Selected Essays, 1950.
- Fabiny Tibor: Az eljövendő árnyékai. A figurális-tipológiai olvasás. Károli-L'Harmattan, Budapest, 2016.
- Fiddes, Paul, Past Event and Present Salvation. The Christian Idea of the Atonement, London, Darton, Longman and Todd, 1989
- Fiddes, Paul, Freedom and Limit. A Dialogue Between Literature and Christian Doctrine, Baskingstoke, Macmillan, 1991
- Fiddes Paul, The Promised End. Eschatology in Theology and Literature. Oxford, Blackwell, 2000
- Frye, Northrop: Kettős tükör. A Biblia és az irodalom. Budapest: Európa Könyvkiadó, 1996.
- Platón: Az állam. (Tizedik könyv.)
- Jasper, David „The Study of Literature and Theology", The Oxford Handbook of English Literature and Theology, Eds. Andrew Hass-David Jasper, Elisabeth Hay, Oxford University Press, 2007.pp.15-32
- Klein, Christoph, Bosszú helyett megbocsátás. A megbékélés kulturájának teológiai alapvetése, Kálvin Kiadó, Luther Kiadó, 2003.
- Orosz Gábor Viktor Az egyidejűség derűje. Esztétika, életstílus és teológiai antropológia. Blessed Hope Publishing, 2015.
- Pilinszky János: „A teremtő képzelet sorsa korunkban"; „Ars poetica" helyett. http://mek.oszk.hu/01000/01016/01016.htm#h2_9
- Sík Sándor: Kereszténység és irodalom. Vigilia, 1989.
- Tóth Sára: Táncol a por. Írások hitről, spiritualitásról, kultúráról. Harmat, Budapest, 2015.
- Vanhoozer, Kevin J. The Drama of Doctrine, A Canonical Linguistic Approach to Christian Theology, Westminster John Knox Press, 2005.
- Williams, Rowan: Grace and Necessity. Reflections on Art and Love. Morehouse, 2005.
- Williams, Rowan: Tanítványként az úton. A keresztény élet esszenciája. Budapest, Harmat, 2018.

TH SPM19 MUNKA, CSALÁD ÉS KÖZÉLET I.

Tantárgy felelőse: Dr. Lányi Gábor János	**Féléves óraszám:** N: 18	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Dr. Bernhardt Dóra Dr. habil. Siba Balázs				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** III. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** írásbeli reflexió/dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

„Aki a legszentebb… az vonódik be leginkább a világba, és az van legközelebb az emberi tapasztalat sűrűjéhez" – írja Rowan Williams. Ennek a tantárgynak a célja, hogy megvizsgáljuk, mit jelent és hogyan mutatkozik meg a keresztény lelkiség a mindennapokban, annak különböző vonatkozásaiban és területein.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Aktív részvétel a kontakt órákon
- Összegző reflexió a kötelező irodalom és az órákon megbeszéltek alapján (2-3 oldal)
- Dolgozat elkészítése egy kiválasztott témában és ennek ismertetése a csoporttal (5-6 oldal)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A mindennapi élet néhány olyan területéről való ismeretszerzés és gondolkodás, amelyekkel ritkábban foglalkozik a keresztény teológia és lelkiség (étkezés és alvás, házimunka, ünnepek, egészség és

betegség, viszonyunk szűkebb és tágabb környezetünkhöz, közéleti szerepvállalás)
- Képesség arra, hogy összekötő kapcsot találjunk a Biblia, a teológia és a megélt hit (spiritualitás, lelkiség) között a mindennapok ezen területein
- A mindennapok spiritualitása ápolásának gyakorlati formái; a hallgató képes ezekkel élni és ezeket gyülekezeti közösségében tanítani

Kötelező irodalom

- Pap Ferenc: Az egyházi év, KRE-L'Harmattan, 2018.
- Bergoglio, Jorg Mario (Ferenc pápa): Isten a városban (Korda Kiadó, 2014)
- Kavanaugh, John F.: Krisztus követése a fogyasztói társadalomban. A kulturális szembenállás lelkisége (Ursus Libris, 2003)
- Williams, Rowan: Tanítványként az úton. A keresztény élet esszenciájáról (Harmat, 2018)

Ajánlott irodalom:

- Nouwen, Henri és Gaffney, Walter: Időskor. Az élet beteljesedése (Ursus Libris, 2008)
- Abraham Kuyper: Kálvinizmus és modernitás, Koinónia Kiadó, 2001
- Bálint Sándor: Karácsony, húsvét, pünkösd - A nagyünnepek hazai és közép-európai hagyományvilágából, Budapest, Szent István Társulat, 1989.
- Bonhoeffer, Dietrich: Börtönlevelek (Harmat, 2016)
- Bauckham, Richard: Bible and Ecology. Rediscovering the Community of Creation (Darton, Longman and Todd, 2010)
- Brudereck, Christina: Gesegnete Mahlzeit. Tischgebete und Küchengeschichten aus aller Welt (SCM, 2016)
- Harrison Warren, Tish: Liturgy of the Ordinary: Sacred Practices in Everyday Life (Inter-Varsity Press, 2016)
- Laudato Si – Frenc pápa Áldott légy kezdetű enciklikája (Szent István Társulat, 2015)
- Mason, Mike: A Gyerekek misztériuma (Harmat, 2011)
- Meester, Conrad de: A Feltámadásról nevezett Lőrinc testvér. Írások és beszélgetések Isten jelenlétének gyalorlásáról (Sarutlan Kármelita Nővérek, 2005)
- Conrad De Meester OCD: Üres kézzel. Lisieux-i Szent Teréz útja (Sarutlan Kármelita Nővérek, 2001)
- Molnár Renáta - Hofher József SJ: A mozgás lelkisége. Nordic walking és szemlélődő ima (Jezsuita Kiadó, 2016)
- Norris, Kathleen: Quotidian Mysteries. Laundry, Liturgy and "Women's Work" (Paulist Press, 1998)
- Dearborn, Tim: Taste and See. Awakening Our Spiritual Senses (IVP, 1996)
- Grün, Anselm: Szépség. Az életöröm új spiritualitása (Új Ember, 2014)
- Pap Ferenc: Az egyházi év fogalma és értelmezése. In: Porta Speciosa III (2014) 37-50.
- Shenk, Sara Wenger: Why Not Celebrate! (Good Books, 1987)
- Stevens, R. Paul: Disciplines of the Hungry Heart. Christian Living Seven Days a Week (Harold Shaw, 1993)
- R. Paul Stevens: Down-to-Earth Spirituality. Encountering God in the Ordinary, Boring Stuff of Life (IVP, 2003)
- Vanier, Jean: A könnyek forrása (Új Ember)
- Waal, Esther de: Every Earthly Blessing. Celebrating a Spirituality of Creation (Servant Publications, 1991)
- Williams, Rowan: Holy Living. The Christian Tradition for Today (Bloomsbury, 2017)
- Williams, Rowan: A hit szerepe a mai társadalomban (Bencés Kiadó, 2014)
- Zimmerman, Martha: Celebrate the Feasts of the Old Testament in Your Own Home or Church (Bethany House Publishers, 1981)
- Evelyn Birge Vitz: A Continual Feast - A Cookbook to Celebrate the Joys of Family and Faith Throughout the Christian Year, 1991.

TH SPM20 MUNKA, CSALÁD ÉS KÖZÉLET II.				
Tantárgy felelőse: Dr. Lányi Gábor János	**Féléves óraszám:** N: 20	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: Harmathy András				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** III. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** írásbeli beadandók, reflexiók az olvasmányokra és a gyakorlatra (3db)

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

Teológiánk értékét az élet hétköznapi kérdései mérik meg: képesek vagyunk-e mindazt, amivel találkozunk Isten kijelentésének fényében látni és megélni? Speciális fókusza ennek a tantárgynak a munka és a család, éspedig mint istenképűségünk egy-egy meghatározó karaktere. Célunk elsősorban az, hogy a munkát visszahódítsuk, mint istentiszteleti helyszínt. Ehhez mindenek előtt önmagunkban kell győzelmet aratnunk értelmünk megújulása által, hogy Jézus által, teológiai gondolkodásunkat a szent és profán dichotómiája helyett Isten dicsőségének szolgálata határozza meg, életünk egészére nézve. A családi életre ezzel összefüggésben foguk fókuszálni.

Évközi tanulmányi követelmények:

- Részvétel a kontaktórákon, egy-egy esettanulmány előzetes feldolgozásával.
- A kötelező olvasmányok értékelése, és tanulságainak alkalmazása egy-egy szabadon választott konfliktusra a munka és család témakörében. (6-6 oldal)
- Egy meghatározott missziói gyakorlat elvégzése, leírása és annak reflektív teológiai értékelése írásban. (4 oldal)

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

- A megszerzett ismeretek által, a hallgatók képesek legyenek a munka kérdéskörét történeti és teológiai irányzatok szerinti megközelítésben is értékelni.
- Esettanulmányok által, a hallgató képes legyen a munkával kapcsolatos egy-egy élethelyzetet teológiai módon megragadni és azt a biblikus spiritualitással összekapcsolni.
- Missziói gyakorlatok tapasztalatainak elemzésén keresztül a hallgatók reflektálni tudjanak a munka és a család egymásra hatásának jelenkori kihívásaira, mind társadalmi, mind személyes életük vonatkozásaiban.

Kötelező irodalom:

- Os Guinness: Az elhívás (Harmat-Keve, 2012)
- Tom Nelson: Munkára teremtve (Harmat, 2017)
- Harmathy András: Imádság és munka (kézirat)

Ajánlott irodalom:

- Paul Stevens: The other six days (Eerdmans, 1999)
- Paul Stevens: Doing God's business (Eerdmnas, 2006)
- Szabó B. András: A pénz mint teológiai probléma - Az áldozattól a pszeudoeszkatológiáig, Budapest, Evangélikus Hittudományi Egyetem, 2015.
- Goodchild, P.: Theology of Money, London, SCM Press, 2007.
- Paul Stevens and Robert Bank: The marketplace ministry handbook (Regent College Publishing, 2005)
- Tim Keller: Every good endeavour (Hodder & Stoughton, 2012)
- Miroslav Wolf: Work in the Spirit (Wipf and Stock Publishing, 2005)
- John D. Beckett: Loving Monday (IVP, 2006)
- Scott B. Rae and Kenman L. Wong: Beyond integrity (Zondervan, 2012)
- Dennis W. Bakke: Joy at work (PVG, 2005)
- Alexander Hill: Just usiness (IVP, 2008)
- Mark L. Russel: The missional entrepreneur (New Hope, 2010)
- Darrell Cosden: The heavenly good of earthly work (Paternoster- Hendrickson, 2006)

- William Carr Peel and Walt Larimore: Going public with your faith (Zondervan, 2003)
- Richard Sennett: The Corrosion of Character (W.W. Norton & Company, 1998)

TH SPM21 ZÁRÓDOLGOZATI KONZULTÁCIÓ I.				
Tantárgy felelőse: Dr. habil. Siba Balázs	**Féléves óraszám:** N: 2	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: A szakdolgozó által választott belső konzulens				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 2	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** II. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** konzultációs napló

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A tárgy célja a záródolgozat tartalmi és formai követelményeinek hallgatókkal való megismertetése, a színvonalas szakdolgozat megírásának segítése.

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgató az általa választott belső konzulenst a szakdolgozat tantárgy felvételekor a félévben elején fel kell keresnie és a félév során legalább két alkalommal kell konzultálnia. A tantárgy teljesítéséhez szükséges követelményeknek való megfelelést a belső konzulens ítéli meg és írja alá a konzultációs naplóban.

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A témaválasztás szempontjai, a témaválasztást befolyásoló tényezők. A kutatómunka szervezése. A jegyzetkészítés technikája. Kutatási és elemzési módszerek. A szakirodalmi háttér bemutatásának elméleti és gyakorlati kérdései. A kutatás eredményeinek bemutatása, elemzése. A dolgozat megírásának tartalmi és formai szempontjai. Szerkezet, nyelvhasználat, íráskép, gyakorlati tanácsok a dolgozat elkészítéséhez.

Kötelező irodalom

- Szabó Katalin: Kommunikáció felsőfokon. Hogyan írjunk, hogy megértsenek? Budapest, Kossuth, 1997.
- Gyurgyák János: Szerzők és szerkesztők kézikönyve Osiris, Bp. 2005.

Ajánlott irodalom:

- Eco, Umberto: Hogyan írjunk szakdolgozatot? Kairosz, Bp. 1996.
- Canlis, J.: Calvin's Ladder – A Spiritual Theology of Ascent and Ascension, Grand Rapids, Eerdmans, 2010.
- Browing, D.: Pratical Theology, San Fransico, Harper & Row, 1983.
- Osmer, R. R.: Practical Theology – An Introduction, Grand Rapids, Eerdmans, 2008.
- Ritschl, D.: Zur Logik der Theologie – Kurze Darstellung der Zusammenhänge theologischer Grundgedanken, München: Chr. Kaiser Verlag, 1984.
- Steck, W.: Alltagsdogmatik -– Ein unvollendetes Projekt, Göttingen: Vanderhoeck, Ruprecht, 2005.

TH SPM22 ZÁRÓDOLGOZATI KONZULTÁCIÓ II.				
Tantárgy felelőse: Dr. habil. Siba Balázs	**Féléves óraszám:** N: 4	**Órarendi beosztás:** Ld. órarend	**Előtanulmányi kötelezettségek:** -----	
Tantárgy előadói: A szakdolgozó által választott belső konzulens				
Előadók fogadóórái: előzetes egyeztetés alapján	**Kredit:** 6	**Meghirdetés féléve:** tavaszi	**Ajánlott félév:** IV. félév	**Értékelés módja:** Gyakorlati jegy
Oktatás nyelve: magyar	**Tárgy besorolása:** kötelező			**Értékelés módszere:** írásbeli dolgozat

A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja:

A dolgozat célkitűzése a tanultaknak, más szakterület releváns tapasztalatainak, valamint a szakirodalomnak az integrációja a mindennapi tevékenységbe. Ennek érdekében a hallgatónak írásos munkával kell bizonyítania, hogy egyrészt megfelelő segítő szemlélettel rendelkezik, másrészt felkészült a munkához szükséges tudományos apparátus céltudatos alkalmazására, és megfelelően képes témájának kifejtéséhez alkalmazni az elérhető hazai és nemzetközi irodalom szakmai anyagát.

Évközi tanulmányi követelmények:

A hallgató az általa választott belső konzulenst a szakdolgozat tantárgy felvételekor a félévben elején fel kell keresnie és a félév során legalább három alkalommal kell konzultálnia. A tantárgy teljesítéséhez szükséges követelményeknek való megfelelést a belső konzulens ítéli meg és írja alá a konzultációs naplóban.

A szakdolgozat terjedelme minimum egy szerzői ív (30.000-40.000 karakter szóközökkel).

A tantárgy programja, megszerzendő ismeretek, elsajátítandó készségek és kompetenciák:

A protestáns spiritualitás és misszió elméleti kérdéseinek és gyakorlatának egyéni feldolgozáson alapuló megközelítése, illetve a választott témával kapcsolatos saját tapasztalat, projekt vagy kutatás bemutatása. A dolgozat tükrözze a képzésben megszerzett segítő szemléletet, jártasságot, készséget. Derüljön ki, hogy a hallgató miként alkalmazza a megszerzett többlettudását és ismeri témája szakirodalmi hátterét. Dolgozatában foglalja össze a tárgyalt témával kapcsolatos legfontosabb szaktudományos ismereteket és személyes reflexiót a témával kapcsolatban.

Kötelező irodalom

- Majoros Pál: Tanácsok, tippek, trükkök nem csak szakdolgozatíróknak Perfekt, Bp. 2011.
- Majoros Pál: Kutatásmódszertan Perfekt, Bp. 2004.

Ajánlott irodalom:

- Németh Dávid: Pásztorálantropológia I., Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2012.
- Loder, J. W.: The Logic of the Spirit - Human Development in Theological Perspective, San Francisco, Jossey-Bass Publishers, 1998.
- Glen G. Scorgie: Dictionary of Christian Spirituality (Zondervan, 2011)
- Shults, F. L. – Sandage, S. J.: Transforming Spirituality Integrating Theology and Psychology, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2006.
- Milbank, J.: Theology and Social Theory – Beyond Secular Reason, Oxford, Blackwell, 1990.
- Swinton, J. – Mowat, H.: Practical Theology and Qualitative Research, London, SCM Press, 2013.